

Hikmet Kıvılcımlı

**Kısaca Marksizm Düşünüşü
(Gerçek Bilim)**

DERLENİŞ
YAYINLARI

Hikmet Kıvılcımlı

Kısaca Marksizm Düşünüşü
(Gerçek Bilim)

Sekizinci Baskı
Aralık 2025

DERLENİŞ YAYINLARI: 136

Birinci Baskı: Derleniş Yayınları, (Berlin) Mayıs 1974

İkinci Baskı: Tarih ve Devrim Yayınları Ekim 1974

Üçüncü-Yedinci Baskılar, Derleniş Yayınları, 1993-2017

Sekizinci Baskı: Derleniş Yayınları, Aralık 2025

Yayında emeği geçenler: Mustafa Şahbaz, M. Gürdal Çıngı, Sait Kıran,
Adnan Okur, Sema Olkun Kopal, İlhami Erdem

Kapak Düzeni: M. Cihan Çakır

DERLENİŞ YAYINLARI:

Aksaray Mah. İnkılâp Cad. Oto Han No: 43/514

Aksaray, Fatih/İSTANBUL

facebook.com/derlenisyayinlari

x.com/derlenisyayin

instagram.com/derlenisyayinlari

İnternet Adresi: www.derlenisyayinlari.org

e-posta: derlenisyayinlari@derlenisyayinlari.org

Derleniş Yayınları Sertifika No: 45827

ISBN 978-605-7661-34-0

Baskı: Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi
Yakuplu Mahallesi, 194. Sokak, 3. Matbaacılar Sitesi

No: 1, Kapı No: 336-337/Beylikdüzü/İstanbul

www.kayhanmatbaa.com

Matbaa Sertifika No: 77037

Kısaca Marksizm Düşünüşü (Gerçek Bilim)

Hikmet Kıvılcımlı

Sekizinci Baskı
Aralık 2025

İçindekiler

Sunuş.....	9
------------	---

Birinci Bölüm

İzah [Açıklama-Yorumlama]

A- Doğada Açıklama: Sebep-Gaye	19
I- Vahşi Gayeciliği.....	21
II- Din Gayeciliği	21
III- Çağdaş Gayecilik	22
B- Toplumda Açıklama	27
I- İnsan.....	27
II- Toplum.....	29
a- Sınıflı Toplum	31
b- Sınıfsız Toplum	32

İkinci Bölüm

Değiştirme

A- Genel Kavramlar	37
1- Tesadüf ve Talih	37
a- Tesadüf ve Kaza:.....	37
b- Talih ve Kader:	38
2- Hürriyet ve Serbestlik	39
3- Devrimcilik ve Mukadderatçılık [Kadercilik, Yazgıcılık]	40

B- Din Konusu	43
I- Dinin Doğuşu ve Büyüyüşü.....	44
1- İlk Komünizmde	44
2- Ululu Toplumda	45
a- Atalara Tapma.....	46
b- Cancılık (Animizm).....	46
3- Çok Allahlılık	46
4- Tek Allahlılık	47
5- Som Dinler.....	48
II- Dinin Durumu	50
1- Kapitalist Sınıfı Açısından Dinin Durumu	50
2- İşçi Sınıfı Açısından Dinin Durumu	51
C- Toplum	55
I- Toplum Nedir?	55
II- Toplum ve Birey	59
1- Birey mi Toplumu, Toplum mu Bireyi Yapar?	59
2- Bireyin Toplumda Hiç mi Rolü Yok?	63
III- İlk Komünizm ve Anahanelik	66
Mülkiyet.....	66
Eşitlik.....	67
Adalet.....	67
Kıyas	68
Kan davası	68
Aile	68
Kavrayış ve Düşünceler.....	69

Sunuş

Bu Sekizinci Baskıya, Derleniş Yayınları'nca yayımlanan 7'nci baskı esas alınmıştır.

Bu yeni baskıda da aşağıda belirtilenlerin dışında, her türlü değişiklikten kaçınılmıştır:

- 1- Dil, günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.
- 2- Ekleme yapmak gereği duyulan yerlerde esas metinle karışmaması için yayınevimizce yapılan eklemeler [] içinde yazılmıştır.
- 3- Açıklanması gerekli görülen sözcükler, aynı sayfada dipnot olarak verilmiştir.

Derleniş Yayınları

Kısaca Marksizm Düşünüşü
(Gerçek Bilim)

Kısaca Marksizm Düşünüşü (Gerçek Bilim)

Marksizm (yahut Tarihçil Maddecilik) denilen sosyal doktrin (mezhep: gidilecek yol) ve akide (kanaatler ve kavrayışlar bütünü) iki şey yapar:

- 1) Evreni izah eder [açıklar, yorumlar],
- 2) Evreni değiştirir...

Evren deyince iki şey anlıyoruz:

- 1) Doğa,
- 2) Toplum...

İnsan, gerek doğa ve gerekse toplum içinde yaşamak için ve yaşarken, hem doğayı hem de toplumu kendisi için daha faydalı ve daha güzel yapmak ve görmek için uğraşır, dövüşür.

Fakat insan, doğayı ve toplumu daha “iyi+güzel” yapabilmek için, onların önce ne olduklarını, nasıl olduklarını kavramalı, doğayı ve toplumu açıklamalıdır. Yerin altında yatan maden kömürünün yanıcı bir şey olduğunu öğrenmeden önce, insanlar, ondan faydalanmak şöyle dursun, zarar bile görürlerdi: Çünkü, maden kömürü üzerinde iyi zahire yetişmezdi. İnsanlar maden kömürünün ne idüğünü [ne olduğunu] anladıktan sonra, onun yerini değiştirdiler (yeraltından yeryüzüne çıkardılar), şeklini değiştir-

diler (ham kömürü yıkadılar yahut kapalı kaplarda ısıtıp evlerde yakılan kok kömürü haline getirdiler) vb...

Marksizm, genellikle insan ve özellikle İşçi Sınıfının toplum içindeki mücadelesinin özüdür. Bu mücadeleye: **“Sınıf Mücadelesi”** denilir. Marksizm sınıf mücadelesini:

1) Açıklar: Mücadelenin ne olduğunu anlatır;

2) Sınıf mücadelesini önce değiştirir (Devrimle, kapitalistleri egemen sınıftan alaşağı eder); sonra sınıfları kaldırır, sınıf mücadelesini yok eder.

Bugünkü sınıf mücadelesinin değişmesi ve kalkması hangi sınıfın işine gelir?

İşçi Sınıfının.

Şu halde Marksizm, İşçi Sınıfının toplumu açıklama ve değiştirme bilimidir.

Bugünkü toplumda hangi sınıf her şeyin olduğu gibi kalmasını ister?

Kapitalistlerle büyük arazi sahipleri.

Şu halde büyük zenginler, kodamanlar ölümden korkar gibi Marksizmden korkarlar.

Biz, dünyada “hasırı olmayan” işçi, köylü ve fakir halk tabakaları, imanımızı gevreden bugünkü toplumun ve idarenin değişmesini canla başla istediğimiz için, onu devirmenin, yani devrimi başarmanın bilimini bize öğreten Marksizmi seve seve öğreniriz.

Bir şairin dediği gibi:

“Elimizde kırkikilikler^[1] bizim...

“Marksizm.”

Mademki Marksizmi öğreneceğiz, şu halde önce “Metot”unu kafamıza çivilemeliyiz.

Marksizmin metodu nedir?

[1] Kırkikilik: Namlusu 42 milimetre çapında olan bir tabanca türü.

Söyledik:

- 1) Evreni açıklamak,
- 2) Evreni değiřtirmek...

Unutmayalım: Marksizm özellikle toplum bilimidir. Ama bütün bilimler zaten toplumdan çıktıkları için, Marksizmin metodu yalnız toplum için değil bütün evren için de kullanılacak bir metottur.

Özet:

- 1- Marksizm olan biten şeyleri açıklar.
 - 2- Olan bitenin nasıl değiştiğini görür ve gösterir...
- Görelim.

Birinci Bölüm

İzah [Açıklama-Yorumlama]

İzah etmek (Açıklamak): Bir şeyin içyüzünü, nasıl olduğunu anlamak ve anlatmak demektir.

Önümüzde ne idüğü [ne olduğu] anlaşılacak neler var?

1- Doğa,

2- Toplum...

Onun için, biz de, açıklama yöntemimizin ne olduğunu anlamak için, bu iki alanda da nasıl açıklama yapıldığını görmeliyiz.

A- Doğada Açıklama

Sebep-Gaye

Doğa deyince, insanlar arasında olup bitenden başka, ne var ne yoksa her şeyi anlıyoruz.

Doğada olan bitenlerin açıklaması nasıl olur?

İki türlü:

1- **İşveren** felsefesince yapılan açıklamaya göre; bir şeyin ne olduğunu anlamak için, o şeyin “**Niçin**”, yani hangi maksat ve “**Gaye**” ile olduğunu bilmek gerektir.

Mesela: Yağmur niçin, ne maksatla yağıyor?

Tarlalarımızı sulamak için!

Güneş niçin doğuyor?

Dünyamızı aydınlatmak için. Âlâ.

Niçin batıyor?

Gece karanlık olsun da daha iyi uyuyalım diye! Vb...

İşveren ve diğer egemen sınıfların felsefesi işte hep bu “Niçin?” uğruna kanteri döker. Fakat kendi kendimize soralım: Bu “niçin”lere verilen cevaplardan, yağmurun, gün doğmasıyla gün batmasının ne olduklarını anlayabildik mi?

“Anladıkça Arap olalım!”

2- **İşçilerin** “Tarihçil Maddecilik” felsefesince yapılan açıklama-

malara göre; bir şeyin ne olduğunu anlamak için, o şeyin “**Nasıl**”, yani hangi “**İllet**” ve “**Sebeb**” ile olduğunu kavramak gerekir.

Mesela; yağmur nasıl, ne sebeple yağar?

Havada biriken su buharı, soğuk bir rüzgâr estiği zaman, önce sis gibi bir araya birikir ve koyulaşır; sonra, daha soğuk bir rüzgar eserse, sis haline geldiği zaman bulut adını verdiğimiz su buharı - tencerenin kapağında soğuyan ve su olan buğu gibi- damla damla yeryüzüne dökülmeye, yağmur yağmaya başlar.

Güneş niçin “doğar” ve “batar?”

Karpuz gibi dünya kendi etrafında fırıldak gibi döndükçe, kabuğunun bir kısmı güneşe bakar, aydınlıktır. Öteki kısmı karanlıkta kalır. Karanlıkta kalan dünyada gece, güneşe bakan kısımda gündüz var, deriz.

Şimdi yağmurun, gecenin, gündüzün ne olduklarını anladık mı?

Evet.

Neden anladık?

Çünkü o olayların, olan bitenlerin **Niçin** olduklarını değil, **Nasıl** olduklarını; yani **Gaye** ve **Maksat**’larını değil, **İllet** ve **Sebeb**’lerini aradık ve bulduk. Demek, bir şeyin ne olduğunu anlamak için, o şeyin “**Gaye**”sini değil, “**Sebebi**”ni bilmek gerektir. Şu halde bir şeyi **Açıklamak**: o şeyin hangi sebepten ileri geldiğini meydana çıkarmakla olur.

İşte Felsefe (Bilimlerin Bilimi) denilen bahiste [konuda, alanda], olayları:

1- Sebepleriyle açıklamaya: **Sebepečilik**, **Kozalite** (**İlletçilik**) **Nedensellik**;

2- Güya amaçlarıyla açıklamaya da: **Gayecilik**, **Finalite** denir...

Bizim yöntemimiz gayeci değil, sebepečidir. Çünkü doğru yol odur. Gayecilik, sapıklık ve hayalperestliktir.

Pekiyi, Gayecilik bir yanlış sapıtmadır. Fakat nasıl olmuş da insanlar bu yanlışlığa düşmüşler ve düşüyorlar?

Biz kendimize sebepçi diyoruz. Şu halde bu sapıtmanın da sebebini bulmalıyız. Gayeciliğin sebeplerini anlamamız için, kaç türlü gayecilik bulunduğunu görmemiz gerekir. Envai türlüşünden biz yalnız üçünü görelim.

I- Vahşi Gayeciliği

Eski veya yeniden keşfedilen ilkel topluluklardaki Vahşi dediğimiz ilk insanların felsefesine “**Animizm: Cancılık**” denir. Yani, onlara göre her şey; dereler, kayalar, ay, gün canlıdır. Vahşi, nasıl kendisi “istediği” için tükürürse, gökyüzü de öylece “canı isterse” yağmur yağdırır... sanırdı. Onun için, artık depremin olmasında, güneş tutulmasında hep bir **Amaç** farz ederdi.

Niçin?

Çünkü Vahşi kara cahildi. Canlı şeylerle cansız şeyleri birbirinden ayıramıyor; bir taşın insan kafası gibi düşünmediğini bilemiyordu. Bu çeşit gayecilik; kara cahillikti.

II- Din Gayeciliği

Din felsefesinde her şey bir tek gaye uğruna olur: Allah...

Mesela yağmur niçin yağar?

Çünkü Allah babamız ovalarımızın bereketli olmasını istemiştir.

Kuraklık?

Allah babamızın gazabındandır... Yağmur duasına çıkalım, gene kuraklık sürerse; demek günahımız çokmuş... Siz gazetede okuyorsunuz: İngiltere’de bulutları topla dağıtıyorlarmış... Ruslar uçakla yağmur yağdırma tecrübelerine başlamışlar... Tövbe, tövbe, estağfurullah! Günaha girdiniz... Bu çeşit gayecilik; Allahçılıktır.

III- Çağdaş Gayecilik

İşverenliğin felsefesidir. Yukarıda, söz temsili: “Ay niçin tutulur?” sorusuna, kelli felli işveren filozoflarının neredeyse: “Bize küsmüş de, güzel yüzünü saklıyor!” kabilinden cevaplar verdiklerini söylediğimiz zaman, belki de gülmüş ve: “Yok canım, artık bu kadarı da olur mu?” demişsinizdir. Gerçekten bugün insan bilgisi o kadar ilerledi ki, birçok doğa bilimlerinde, bazı burjuva bilginleri bile ister istemez sebepçi olmaya mecbur kalıyorlar. Fakat “bilimlerin bilimi” olan burjuva felsefesi daima gayecidir. Sonra, en maddi ve doğal görünen bilimlerde bile, açıklayışın çeşnisi gene gayecidir. Mesela bugün bütün burjuva bilginlerinden en kabadayılarının dört elle sarıldıkları biricik teori: **İhtimali İzahlar [Olası Açıklamalar] Bütünü**’nü ele alalım: **Tekâmül-cülük: Evrimcilik...**

Bir örnek alalım: İnsanın yeryüzünde görünmesi, oluşu (tekevvünü)... Din felsefesine göre insanın oluş hikâyesi malum: Allah, Âdem Aleyhisselam’ı balçıktan yarattı. Âdem Şeytan’a uydu: Havva’nın incirini yedi, dünyaya kovuldular.

İnsan niçin yaratıldı?

Allah’ın büyüklüğünü anlamak için. Vb...

Evrin teorisi bu kadar kaba değildir. Evrimcilere göre, güneşin altında ne varsa, her şey günden güne biraz daha mükemmelleşir, yani evrimleşir. İşte hayvan varlıkları da, bu evrim (mükemmelleşme) **Gayesi** uğruna, her gün biraz daha mükemmelleşerekten, nihayet “Eşref-i Mahlûkat” (En Şerefli Yaratık) olan insana yükselir...

İnsan niçin meydana geldi?

Çünkü canlılar için biricik gaye daima yükselmek, evrimleşmektir. Doğa da, toplum da böyle daima evrimleşir durur. Vb...

Fakat biliyoruz ki, doğada birçok hayvan evrimleşmek şöyle dursun, oldukları halde bile kalamamışlardır. Mesela, bir zamanlar yeryüzünde yaşamış olan, fil gibi fakat filin birkaç misli daha

büyük Mamutların, “parmakları kanatlı: Pterodaktil” ejderlerin bugün yalnız kemiklerine rastlayabiliyoruz. Şu halde, hayvan türleri mutlaka evrimleşmez, belki yok olurlar da... Hayvan türleri şartlara göre ya yaşar, ya ölür.

Şu halde hayvan türleri niçin evrimleşir?

Çünkü evrimleşmek amaçtır.

Ya niçin yok olur?

Çünkü amacı yok olmak mıdır?

İşte bu açıklamalardan anlıyoruz ki, burjuva felsefesinin en özlü doktrini olan evrimcilik, en sonunda **Allah**’ın yerine **Evrım** adlı daha ince bir Allah geçirmekten başka bir şey yapmamıştır. Dinde amaç Allah, felsefede amaç Evrimdir. Onun için, bütün burjuva felsefesi gibi, felsefe evrimciliği de bir çeşit çağdaş sof-talıktır.

Buraya kadar dediklerimizin özeti:

Gayecilik ya bilmemek yahut da bile bile halkı aldatmaktır.

Ve biz bir şeyi açıklamak istedik mi, o şeyin sebebini ararız. Evrende hiçbir olay sebepsiz değildir.

Sebepler teker teker ve bulutlar arasında dolaşmazlar. Bir olayın olması için bazen birçok sebebin bir araya gelmesi gerekir; sonra, zaten bütün sebepler birbirleriyle zincirlemesine bağlıdır- lar ve birbirlerini doğururlar. Mesela:

1) Yağmurun yağması için birkaç sebep lazımdır: bir, havada su buharının bulunması; iki, soğuk bir rüzgârın esmesi; üç, bu soğüğün birdenbire ve çok şiddetli gelmemesi (o zaman yağmur yerine dolu yağar) lazımdır.

2) Bu sebepler de başka bir sıra sebeplerden çıkarlar. Havada buhar olması için, o civarda geniş su yahut bir orman bulunması, ya da su buharının, yani bulutların hava cereyanlarıyla [akımla- rıyla] uzaklardan oraya sürüklenip getirilmesi lazımdır. Vb...

İşte böylece bir sebebin başka bir sebebi kovalaması ve se-beplerin birbirini doğurarak zincir halinde uzayıp gitmesi

“Yasa”ları meydana getirir. Bunlara Doğa Yasaları denir. Yasa, birçok sebebin birbirlerine sebep-sonuç olarak uzamaları demektir.

Bilim; gerek doğada, gerek toplumda bulunan sebep-sonuç zincirlerini, yani yasaları bulur. Bir yasanın ilmi (yani ilime sığan, bilimcil) olması için şu üç şart gerekir:

- 1) Kaçınılmaz olarak aynı sebepler aynı sonuçları vermeli;
- 2) Sürekli bir biçimde vermeli;
- 3) Her yerde, bütün dünyada vermeli...

Örnek: **Düşme Yasası:** Havadan ağır bir cisim havada bırakırsak, o cisim dünyanın yerçekimi kuvvetine tutularak yere düşer.

Bu bir yasadır.

- 1) Bir taşı havaya atarsak mutlaka yere düşer;
- 2) Bundan 100 yıl önce de düşerdi, şimdi de düşüyor;
- 3) Taş yere Amerika’da da düşer, Türkiye’de de... Demek ki, **Düşmek** bir rastlantı değil, bir yasadır. Her yerde, her zaman şartlarını buldu mu, ister istemez düşme olur.

1- İnsan **yaşamak için** evreni (doğayı + toplumu) önce açıklar, sonra değiştirir.

2- **Marksizm:** İşçi Sınıfının, sınıf kavgasında toplumu açıklama ve değiştirme bilimidir.

a) Açıkladığı: Sınıf kavgası ve yasalarıdır;

b) Değiştirdiği: Sınıflı kapitalist toplumu, sınıfsız sosyalist topluma...

3- **Açıklama** iki türdür:

- a) **Kapitalist açıklama:** “Niçin”le gaye arar, yerinde sayar;
- b) **İşçi açıklaması:** “Nasıl”la sebep (İllet) arar...

4- **Gayeciliğin çeşitleri:** Üçtür:

- a) **Vahşi:** “Animizim: Her şey canlı”: Kara cahillik;
- b) **Din:** Amaç Allah’ı kabul ettirmek;

c) **Evrimsilik:** Çağdaş softalık: İnce Allah!

5- Sebepler:

- a) Bir olay **birden fazla** sebeple olabilir;
- b) Her olay kendinden önceki olayın sonucu, kendinden sonrakinin sebebidir.

6- Yasa:

- a) Sebeplerin zinciridir;
- b) “Kaçınılmaz + her yerde + sürekli” olur.

7- **Bilim:** Olaylardaki sebepler zincirini, yasaları açığa çıkarır.

B- Toplumda Açıklama

İşveren Bilimi bazen der ki: “Pekâlâ... Haydi, doğa olaylarının da olan biten şeyleri birtakım sebepler ve yasalarla açıklayalım. Fakat insan ile insan topluluğu olan toplumda da her şey sebeple olmaz ya! İnsan akıllı bir hayvandır. Canı isterse bir şey yapar, dilerse yapmaz, vb... Demek ki insan ve toplumda olan bitenler, birtakım maksat ve gayelere göre olur. İnsan dilediğinde hürdür.”

İşte insan dilediğini yapar, istediğini yapmaz... Toplum bir amaca göre yürür demek, olan bitende belirli sebepler yok, demektir. Buna “**Endeterminizm**” (Gayrı muayyeniyetçilik: Belirsizcilik) denir. Kapitalist bilim endeterministtir. Bizim İşçi Sınıfı bilimimiz “**Determinist**” (Muayyeniyetçi: Belirlilikçi)dir. Çünkü doğada olduğu gibi, insanda ve toplumda da bütün olan bitenler hep bir sebepten ileri gelir. Bunu anlamak için iki örnek alalım:

I- İnsan

Bir işçi sabah erkenden kalkar, acele giyinir, dışarıya fırlar. Amacı fabrikaya gitmektir. Kapitalist bilimine kalırsa, bu işçi canı istediği için böyle erken kalkıp fabrikaya gider. Dilerse gitmeyebilirdi. Hâlbuki biz biliyoruz: İşçi fabrikaya gitmek için gitmiyor. Karnını ve çoluk çocuğunu doyurmak için çalışmaya mecburdur. İnsan bir iş yaparken bir alet kullanır. Kapitalist

toplumda iş aleti **Makine**'dir. İşçilerin bir makine satın alacak parası yoktur. Şu halde, makine kimdeyse ona başvuracaktır. Makine fabrikadadır. Fabrikaysa kapitalistin malıdır. İşçi kapitaliste başvurur. Kapitalist rakiplerini yenmek için, işçiyi sabah namazından yatışıya kadar çalıştırmayı şart koşar. İşçi isterse bu şartı kabul etmeyebilir mi?

Açlıktan ölmeye razıysa, evet... Fakat kimse aç ölmek istemez. Onun için işçi de sabah namazından kalkıp fabrikaya koşar. Koşmayı istemesinin **Sebebi** açlıktır.

Bir köylü tarlacığına isterse buğday yahut arpa veya pancar eker. Acaba köylü böylece istediğini sırf istediği için mi eker?

Kapitalist bilimine sorarsak, köylü iradesinde (dileğinde) hürdür, istemediğini ekmez. Fakat biz, köylünün buğday yerine arpa ekmesinin bir sebebi olduğunu biliriz. Köylü canı istediği için değil, geçen sene buğday para etmediği için, bu sene daha fazla para eden arpayı ekmiştir.

Şu beyefendi şu yakası kürklü kalın paltoyu keyfi istediği zaman giymiyor. Kış kıyamet oldu mu, nazik bedeni üşümesin diye giyiyor. Bu asker canı istediği için bir kırba su içmiyor. Sabahleyin talime çıkmazdan önce, ekme yedirsın ve tok tutsun diye, zehir gibi tuzlu bir fasulye çorbası yemiştir. Okkalarla su içse, midesinin yanmasını söndüremiyordur. İşte körkütük bir sarhoş; şu duvar senin, o duvar benim diye yalpa vurarak, basıyor narayı, basıyor küfrü...

Neden?

İçimizde en uslu akıllımız da o sarhoş kadar içseydi, aynı dereceye yakın bir maskara olacaktı. Çünkü alkol beynimizi zehirledi mi, ortalıkta hep kan ve yangın görmeye başlarız.

Bu söylediklerimizden ne anlaşıyor?

Şu anlaşıyor ki; insan bir şeyi yaparken, yapmayı istediği için yapmıyor. İstemeye mecbur olduğu için istiyor. İstemesinin belirli bir sebebi vardır. İnsan bir şeyi istediği zaman, aynı zamanda istemeye de bilir mi? İstemeyebilir, ama yine de yapar.

İşçi uykusuz kalmak istemez, ama erken kalkmasa olmaz. Köylü bu sene istiyorum da onun için arpa ekiyorum, sanır. Hâlbuki krize tutulan dünyada, buğdayın kilosu iki paraya düşer. Herkes fenalıklar önünde işi sarhoşluğa vurur; mesela fazla bira içer. Onun için, bira yapmaya yarayan arpanın fiyatı yükselir. Köylü de daha fazla para eden arpayı ekmek **İster**. Ekmek de isteyebilir miydi?

Yani, köylünün **Dileği** sebepsiz, endetermine olabilir mi?

Hayır. Köylü aklını kaçırmadıkça, durduğu yerde arpa ekme-
mezlik edemez. İşçi kapitalist toplum içinde kaldıkça, çok erken
kalkmaktan ve yatsıya kadar çabalamaktan kurtulamaz. İnsana
bir şeyi isteten sebepler, demek iki türlüdür:

1- **İç sebepler:** İnsan tuzlu yerse çok su içer, alkol içerse saç-
malar.

2- **Dış sebepler:**

a) Ya doğa (kışın kalın giyinilir),

b) Yahut toplum (işçi aç kalmamak için uykusuz kalır)... se-
bepleriyle bir şeyi ister veya istemez.

II- Toplum

Toplum bir insan kümesidir. Toplumda birçok şeyler olup bi-
tiyor.

Acaba neden?

Toplumda olup bitenler, doğa olayları gibi birtakım **Belirli**
sebeplerle mi, yoksa ortada hiçbir belirli sebep olmaksızın mı
meydana geliyor? Eğer belirli sebepler varsa, bunların insanla
ilgisi var mı, yok mu?

Kapitalist bilimine sorarsanız, toplum içinde olup bitenler
hiçbir zaman, yağmur yağması, güneş tutulması gibi belirli se-
beplerden ileri gelmez. Toplum olayları belirsizdirler (gayrı
muayyendirler). Adeta bizim kavrayamadığımız bir amaçla, ge-
lişigüzel olurlar. Toplumda olup bitenlerin insanın dileği ve ni-

yetiyle bir ilgisi yoktur. Çünkü insan, toplumu istediği zaman, istediği gibi değiştiremez, istediği yere götüremez, vb...

İşçi Sınıfının bilimine göre mesele bambaşkadır.

a- İlkönce: Toplumda olan bitenler, sebebi belli olmayan, gelişigüzel olaylar değildirler. Toplum olayları da doğada olan bitenler gibi, **Belirli** birtakım yasalara bağlanır. Mesela; bir memlekette kapitalist düzen başladı mı, orada küçük tezgâhlar yerlerini büyük fabrikalara bırakırlar. Eski esnaf ve orta halli ailelerin çoğu o fabrikaların işçisi haline gelir. İşçi Sınıfı günden güne çoğaldıkça, kapitalistlerin sermayeleri çoğalır, fakat sayıları azalır. Sınıf mücadelesi büyür. İşçi Sınıfı içinde Marksist fikirler yayılır;

Sosyalist Parti diye, o zamana kadar görülmemiş bir parti ortaya çıkar. Nihayet sosyalist devrim başlar. Vb... Bu gidiş, toplumun yürüyüş yasasıdır. Yine mesela, nerede kapitalist üretim varsa, orada her 5-10 senede bir, bir ekonomik bunalım patlar. Ve her bunalımın arkasından muhakkak savaşlar gelir çatar. Kapitalizmin ileri olduğu devirde, savaşlar, devrimleri peşlerinden sürüklerler. Doğada yağmur ve güneş tutulması nasılsa, tıpkı öylece, toplumda da orta sınıf halkın proleterleşmesi, bunalım, savaş, devrim olması birtakım **Belirli Yasalara** göre olup biter.

b- Sonra: Toplumsal olayların hep belirli sebep ve yasalara göre açıldığı besbelli...

Fakat bu kanunlarla insanın ilişkisi nedir?

Burjuva felsefesine göre toplum, **Mutlak Surette** insanın kaşımadığı bir gidiş tutar. Sosyal olaylar üstünde insanın hiçbir etkisi yoktur. Bunun için, Türk burjuvazisinin biricik âlimi **Ziya Gökalp** için, işçi ve köylüler:

“Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım!” demelidirler. Çünkü insan gözünü ne kadar açarsa açsın, toplumun gidişini değiştiremez.

Bu görüş, hiçbir şeyin değişmesini istemeyen egemen kapitalist sınıfının uyuşturucu macunudur. İşçiler bu masalı yutmazlar.

Halk kendi deneyimiyle bilir ki, insan çalışırken her şeyi; doğayı, toplumu ve hatta kendi kendisini bile değiştirir. Toplum mademki insan kümesidir, bu kümenin içinde olan bitenler elbette insanların aralarında, şu halde insan gücünün ve insan dileğinin etkisi ile olur biter. Her toplumda bu böyledir. Toplumda insan gücünden başka ve üstün bir güç egemen değildir. Yalnız, insanın bütün toplum üstündeki etkisi mutlak (şartsız ve kayıtsız) değil, izafî (şartlı şurtlu)dur. Yani bir insanın toplum üzerine yaptığı etki, o toplumun biçimine bağlıdır. Toplum değiştikçe, insanın etkisi de değişir. İki çeşit toplumu ele alarak görelim.

a- Sınıflı Toplum

İnsanların bir “çalıştıran”, bir de “çalışanlar” diye ikiye bölündüğü kapitalist toplum sınıflı bir toplumdur. Kapitalist toplumda da olan bitenler hep insanın yaptığıdır. Fakat insan istediğini yapamaz. Hatta bazen yapmak istediğinin aksini yapar. Bir işçi bir otomobili yapar. Otomobil insanın binip gezeceği bir alet olduğu halde, işçi istediği zaman otomobile binip gezemez. Bunun gibi, iş aramaya çıkan bir işçi işgücünü 10 lira ücretle satmaya niyetlenir. Bir işveren de 6 lira ücretli bir işgücü satın almak ister. İşçiyle patron iş pazarında karşılaşırlar: Biri 10, öteki 6 liradan kapı açarlar. Neticede ücretin 8 lira olmasında karar kılınır. Yani, iki insan birbirlerinden başka şey istiyorlar, yüz yüze gelince ne birinin, ne ötekinin dediği olmuyor. O gün toplumda bir işçinin ortalama ücreti neyse o oluyor. Adeta bireylerin değil, toplumun dediği oluyor. Köylü buğdayını kilosu 80 kuruştan satmayı düşünür; pazarda buğday 50 kuruştan fazla etmez. Vergisi ve borcunu ödemek zorunda olan köylü, ister istemez 50’ye razı olur. 1914’de Rus Çarlığı ve Rus kapitalistleri, Almanları ezmek ve çapullarını arttırmak için Cihan Savaşı’na girdiler. Zafer bekliyorlardı. Hâlbuki neticede, zafer şöyle dursun, yenilmekle de kalmadılar; Çarlık tepesi üstü gitti, kapitalizm devrildi. Bolşevik Devrimi patladı.

İşte sınıflı toplumda daima böyle: **Evdeki Pazar Çarşıya Uymaz.**

Fakat bu demek midir ki, sınıflı toplumda olan bitenlerin insanla sıkı bir ilişkisi yoktur?

Hayır, savaşılan insanlardır. Kapitali yenip sosyalizmi zafere kavuşturan gene insanlardır. Yalnız, istedikleri sonucu yüzde yüz elde edemezler.

Neden?

Çünkü, sınıflı toplumda çıkarları başka başka ve birbirine zıt, ayrı sınıflar var. Her sınıf başka şey istiyor. Onun için, hiçbir sınıfın tam istediği olmuyor. Buna bir örnek: Bir arabayı iki insan tutup ileriye doğru sürüklemek isteseler, araba doğru ileriye gider. Fakat giderken, iki insandan birisi arabayı ileriye, ötekisi sağ tarafa sürüklemek isteseler; araba ne tam ileriye, ne de tam sağa değil, ikisi ortası bir istikamette yol alır. Onun gibi, kapitalist toplumunu bir arabaya benzetirsek; İşçi Sınıfı toplumu ileriye, kapitalist sınıfı da sağa doğru götürmekte çıkarlıdır. Onun için, toplum ne tam ileri, ne tam sağa gitmez.

b- Sınıfsız Toplum

Sınıfsız toplumda iş bambaşkadır. Mesela sosyalizmde sınıf farkı yok. Her insan hür bir toplumun çalışan bir bireyidir. Kimsenin çıkarı kimseye zıt değil. Çünkü kimse kimseyi ezmez ve soymaz. Şu halde, herkesin çıkarı ve dolayısıyla dileği birdir. Bir kısım insanlar ileri gitmek isterken, ötekiler sağa sapıtmak isteyemez. Çünkü, başka ve ayrı çıkarları yok. Arabayı bir insan öne, ötekisi sağa çekmiyor; ikisi de öne doğru çekiyor... Onun için araba tam öne doğru gider. Yani sınıfsız toplumda insanın ve bireyin dileği, bütün toplumun dileğinden farksızdır. İnsanlar toplumu nereye götürmek isterlerse (toplumu nereye götürmekten çıkarlı iseler), toplum da oraya doğru gider. Sınıfsız sosyalist toplumda, insanlar, “**Sosyal Yasalar**” denilen birtakım kör güçlere zorla boyun eğmezler. Kapitalist toplumda toplum insanlara egemendir. Sosyalizmde, insanlar topluma (kendi ihtiyaç ve çıkarlarına göre) egemendirler.

Özet:

1-İnsan; keyfince değil, **belirli** sebeplerle diler veya dilemez.

Sebepler:

a) İç (Fizyolojik) sebepler;

b) Dış sebepler:

i- Doğa,

ii- Toplum...

2- Toplum; olaylarında **determinizm** vardır: Sosyal yasa.

3- İnsan dileği ile toplumsal olayların bağlılığı vardır ve şöyledir:

a) Sınıflı Toplumda: İnsan dilekleri çarpışıyor. Olan bitenler herkesin istediği gibi olmaz. Bazen dilenenin zıddı da olur: **Toplum insana egemen.**

b) Sınıfsız Toplumda: İnsan dilekleri birbirini tutar. Sosyal dilekle birey dilekleri birbirinin aynıdır. **İnsan topluma egemen.**

İkinci Bölüm

Değiştirme

“İzah”, yani açıklama alanında aydınlanan bütün kördüğüm-ler, çözümlenmek için aydınlatılmışlardır. Çözümlenecek ve değiştirilecek başlıca düşünce düğümlerini iki grupta özetleyebiliriz:

- 1- **Genel Kavramlar**’ın çözümü,
- 2- Özellikle **Din Kavramı** ve **Toplum Kavramı**’nın çözümü-
lenişi...

A- Genel Kavramlar

Her gün her işçinin, her köylünün, her aydının diline dolanan, ayağına takılan bir sürü söz ilmekleri, kavram kördüğümüleri vardır. Tesadüf, kaza, talih, kader, hürriyet, irade-i cüzziye, irade-i külliye, inkılapçılık (devrimcilik) vb., vb...

Bu sürü sürü lakırdı pelesenkleri, çoğu birbirine karışır. Dil ve ayak dolaşıklıklarıyla insanın başını döndürür, ayaklarını sakarttırır. Onlardan birkaçını olsun sırayla ele alalım.

1- Tesadüf ve Talih

Toplumda bazen öyle şeyler olur ki, insan onlarda bir sebep göremez. O zaman bu şeylere hep tesadüf, kaza, talih, kader vb. deriz. Acaba bu şeyler sebepsiz midirler?

Örnekler:

a- Tesadüf ve Kaza:

Tütün işçilerinden biri tesadüfen tramvaydan atlar, arkadan gelen bir otomobilin altına düşer ölür: Kaza!..

Önce; işçi niçin tramvaydan tesadüfen atlıyor?

Çünkü, tramvay parası vermeden arabaya binmişti. Kondüktörü görünce acele, tramvay durmadan yere atladı...

Sonra, niçin kazaen otonun altında kaldı?

Çünkü, halktan istediği yol parasını alan Belediye, otomo-biller için ayrı yol yapmamış. Mevcut yolu da tramvay rayları kaplamış. Otomobiller ancak tramvay arkasında dümen kırabiliyor. Söylediğimiz sebeple: kendini tramvaydan aşağı atan işçiyle yola çıkmak isteyen şoförün birbirlerinden haberi olmadığı için, kaza oldu: **Kader!..**

Demek ki kazanın da, tesadüfün de oluşu **Sebepsiz** değil. İki taraftan gelen iki sebep zinciri tokuşuyor. Tokuşmaması imkânı yok. Fakat şoförle işçi, zincirlerden yalnız birini gördükleri için, olanı (tokuşturmayı); bir tesadüf sayıyorlar. Demek tesadüf, sebeplerini **Tam** olarak bilmediğimiz şeylerdir.

b- Talih ve Kader:

Elimdeki zarı atıyorum; düşüş geliyor. Görenler “şansın var” diyorlar. Çünkü insan istediği zaman düşüş getiremez. Ama öyle kumarbazlar var ki, hemen istedikleri zaman düşüş getiriyorlar. O zaman buna “Talih” demiyoruz, “Hile” diyoruz.

Zarı niçin herkes düşüş getiremiyor?

Çünkü herkesin elinden gelmiyor. “Zar”daki tesadüf ve talih, zarı istediğimiz gibi atamadığımızdan, kaçıyor. Elimize bir kurşun alıp bir kuşa atsak, kuşun vurulması bir talih ve tesadüf gibi olur. Fakat kurşunu silahla atarsak, artık kuşu vurmak için şanslı olmamız değil, iyi nişan almayı bilmemiz lazımdır. Demek insanın mücadele vasıtaları mükemmelleştikçe, talih ve tesadüf de “torbada keklik” oluyor. Talih ve tesadüf: **Ya Bilmemek yahut da Bilememektir.**

Yalnız burada bir şey var: Acaba toplumda **Talihli** dediğimiz “iş rast gidenler”, hep **Bilgiç** ve **Becerikli** insanlar mıdır?

Elbette hayır. Bugün sınıflı kapitalist toplumdayız. Kapitalizmde insan “ağzıyla kuş tutsa”, gene de yüzü gülmeyebilir. Bunun iki sebebi var:

1- Kapitalizm “**Arz ve Talep**” (Sunmak ve İstemek) kanu-

nu denilen kör güçle yürür. Köylü, dünyanın en güzel tütününü yetiştirecek kadar becerikli de olsa, gene bahtı karadır: Tütünü **Kriz** yüzünden yahut şirketlerin **Tekelciliği** yüzünden pazarda para etmeyebilir.

2- Kapitalizmde her şey gibi, **Bilgi de Egemen Sınıfların Malıdır**. İşçinin zihni ne kadar açık, ne kadar zeki olursa olsun, doğru dürüst bir öğrenim görecektir parası yoktur. Olsa bile, öğreneceği şeyler, biraz fabrikada daha iyi çalışmasına yarar bilimlerden sonra bir sürü Burjuva masalları ve martavallarıdır... İşçi istediğini öğrenemez.

Bu iki sebep yüzünden kapitalizmde: Kaza, kader, kısmet, baht denilen haller görülür. Ve kapitalizm kalkmadıkça bunlar da kalkmaz.

2- Hürriyet ve Serbestlik

İnsanın her yaptığı, birtakım iç ve dış sebeplerden gelir. Toplumda her şey belirli kanunlarla olur, diyoruz. Şu halde, insan birtakım sebep ve kanunların elinde esirdir.

Ya şu “**Hürriyet**” dediğimiz şey nedir?

Burjuvazi için hürriyet **Put**’tur. Ve insanlar, ne olduğunu bilmedikleri halde bu puta tapmaya mecburdurlar. Mesela, Türk “**Teşkilat-ı Esasiye Kanunu**” (Anayasası): “**Her Türk hür doğar, hür yaşar**” der. Ama bu hürriyet kanunla şartlı şurtludur. Mesela Seçim Kanunu’na göre, 21 yaşını bitiren her vatandaş istediği milletvekili adayına oy verebilir. Ama, seçim sandığı başına polis, jandarma ve parayla tutulmuş sivil eli sopalılar dikilir. Sandığın anahtarı, egemen güçler memurlarının elindedir. Sen istediğine oy veremezsin; versen bile, neticede gene egemen sınıflar kazanacaktır.

Gene mesela; her vatandaş ortaokulda okumakta **Hür ve Serbest**’tir. 9.10.1932 tarihli “**Son Posta**”da okuyoruz; yatılı öğrenci olmak için, “**İmtihanlara memleketin muhtelif yerlerinde 2299 öğrenci girmiş, 123 öğrenci başarılı olmuştur**”. Yani

2176 öğrenci açıkta kalmış.

Demek, istedikleri kadar hür olsunlar, fakir köylüyle işçi çocukları orta eğitim görecektir masrafa dayanamaz, cahil kalırlar.

İşçi Sınıfı Bilimi için de hürriyet vardır. Ama bu hürriyet ne bir puttur, ne de egemen sınıfın kuklası... Bizde hürriyet: **“Zorunlulukları Bilince Çıkarmak”**, yani bir şeyin kaçınılmaz olduğunu kavramaktır. Mesela bir işçi, sınıfının kurtuluşu için, devrim denilen bir savaş lazım, sınıf savaşını idare etmek için de, başta Sosyalist Parti gibi bir Genelkurmay Örgütü lazım diye düşünür de, Sosyalist Partiye girerse, devrimin **Demir Disiplinine** seve seve boyun eğer. Fakat aynı işçi, burjuva ordusunda, kapitalistlerin halkı ve yabancı rakiplerini ezmek için zart zurtuna uğradığı zaman, işin içyüzünü anladı mı, asker disiplininin esirlikten besbeter olduğunu duyar. Cuma günü karanlık bir evde toplantı “olacaksa”, kırdı gezeceğime oraya giderim. Fakat, toplantı zorunluluğu olmadan, polis beni o gün karanlık bir yere kapatırsa: hürriyetim elden gitmiştir, esirim.

Sınıflı toplumda mahkûm sınıf daima esirdir. Kapitalist toplumda herkes kör kanunların kölesidir. Ve hürriyet laftır. Ancak sosyalist toplumda insan bütün doğal ve sosyal zorunlulukları kavrar, topluma egemen olur, hür ve serbest olabilir.

3- Devrimcilik ve Mukadderatçılık [Kadercilik, Yazgıcılık]

Bir burjuva çıkıp da bize diyebilir ki: “Yahu! Siz sosyalistler, hem her şeyde amaç yok, sebep var; toplum herkesin istediği gibi gitmez, kendi kanunlarıyla yürür, diyorsunuz; hem de, öte taraftan Parti kuruyorsunuz, amacınız sosyalistliktir. Bu **Amaç** için işkence çekiyor, sürülüyor, öldürülüyorsunuz da, gene de **Amaç** uğrundan geri dönmüyorsunuz. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu? Bir taraftan amaç yok dersiniz, öbür taraftan bir amaç için can verirsiniz. Devrim olacak diyorsunuz. Pekâlâ, bırakın olsun. Toplumun kanunlarını siz yapacak değilsiniz ya... Eğer toplumda

bir devrim olacaksa, olur. Siz beyhude telef olmuyor musunuz? Vb... vb..."

Bu kapitalist mantığı, küçükburjuva nemelazımcılığıdır. Bunun adına **Mukadderatçılık** [Kadercilik, Yazgıcılık] derler. Biz bu mukadderatçılara karşı kendi **Devrimci** görüşümüzü koruz. Devrimci görüş şudur:

1- Olaylarda amaç yok sebep vardır. Sebepler zincirlenerek kanun olurlar. Bir şeyin kanununu açığa vurduk mu, o şeyin nereye gideceğini de kestiririz. Buna bilimde; **Önceden Görüş** derler. İşte insanlar için, **Amaç** "teorice" yoktur, fakat "pratikçe" amaç denilen şey, önceden görmektir.

Yıldırım fabrikasının bacasına düşer. Bunu önceden görünce, elimizi kolumuzu bağlamayız. Bacayı yıldırımdan korumayı amaç biliriz, bir paratoner kurmak için uğraşırız. Kapitalizm ister istemez sosyalist devrime gidecek; bunu önceden gören İşçi Sınıfı, kendi devrimini bir amaç edinir. Burjuva toplumunun kör dövuşünden, zulmünden yüreği yanmış ne kadar sınıf, zümre ve insan varsa, hepsi de sosyalizmi önceden görmekte çıkarlı olur; bu görenlerin veya hissedenlerin en namuslu ve yiğit olanları sosyalizmi amaç edinir.

Önceden görmek, doğa olaylarında rakamına kadar hesaplanır. Gelecek sene hangi ay, gün ve saatte güneşin tutulacağını biliriz. Topluma gelince, mesele gene ikileşir:

a) Sınıflı Toplumda; işin olacağı kestirilir, ama rakamı rakamına değil... Mesela, Evren Savaşı'ndan önce Lenin ilk devrimin herhalde Rusya'da kopacağını söyledi. Bolşeviklerin hepsi bunu amaç bildiler. Fakat Bolşevik Devrimi'nin 1917 senesi 7 Kasım'ın sabahında kopacağını kimse kestiremedi.

b) Sınıfsız Toplumda; ise, her şey hemen rakamı rakamına önceden kestirilir. Her şey gelişigüzel değil, bir planla yapılır. Mesela Sovyetler Birliği henüz sınıfsız bir toplum haline gelmediği halde, yapılan 5 yıllık planlarla, her sene; buğday mahsulü-

nün, ücretlerin, traktör üretiminin ne kadar artacağını beş aşağı, on yukarı kestirir. Hâlbuki 1929 Haziranı'nda Amerika Cumhurbaşkanı fabrikaların iki misli iş göreceğini söyledi; Kasımda fabrikaların yarısı işlemez oldu. Bununla beraber, sosyalistler bunalmı da **Önceden** haber vermişlerdi.

Demek önceden görmek, örgütlü ve sınıfsız toplumda; ayın, güneşin tutulması kadar hesaplıca; sınıflı ve plansız toplumdayısa, oldukça tahminidir, ama gene vardır.

2- Mademki hiçbir olay bir amaç için olmadığı halde olayların yasasını önceden görürsek ona göre pratikte bir amaç edinmek mümkündür, o amaç için çarpışmak da elbet kaçınılmaz olur. Sosyalist Devrim er geç olacak, ama bu devrimi maymunlar yahut makineler yapmayacak, insanlar yapacak. Bize; “Ayın tutulması için bir siyasi parti kuran var mı?” diyorlar. O kadar uzağa gitmeyelim. İnsan doğa yasalarını da zorlar. Asma senede bir defa üzüm verir. Bu doğanın yasasıdır. Fakat insanlar bugün senede iki üç defa üzüm almanın sanatını bulmuşlardır. **Bacon** (Beykın) adlı İngiliz filozofu: “**Tabiata [Doğaya] itaat etmedikçe emredilemez**” der. Yani, doğanın yasalarına uyarak, doğayı kumanda altına almak mümkündür. Tıpkı bunun gibi, topluma egemen olmak için de, toplumun yasalarına uymak yeter. İşte Sosyalistler toplumun maddi kanununu bulmuşlar ve o kanuna uyarak topluma kumanda etmeyi göze almışlardır. Yağmur yağdırmak, çağılayan yapmak için nasıl emek sarf ediliyorsa, devrim yapmak için de öylece zor, güç, kan ve can sarf etmek kaçınılmazdır. Onun için biz, hain sosyalistler (oportünistler) ve burjuva softaları gibi, mukadderatçı, kaderine küsmüş pısrıklar değiliz; plansız ve soyguncu bir sermaye saltanatını yıkarak, yerine örgütlü ve saat gibi insanın kurup işlettiği sosyalist toplumunu yükseltmek için dövüşen devrimcileriz. Ve hayale değil, maddi kanunlara dayanıyoruz.

B- Din Konusu

İnsan kendi faydası için bilgilerini artırır. Bilgi araştırmalarıyla bilimler uğraşır. Fakat, **Bilim** yalnızca bir dizi araştırma üzerine olur:

1) Bütün araştırma ve bilimlerden çıkan sonuçları yöntem haline getirmek,

2) Hiçbir bilimin ayrıca uğraşmadığı meselelere cevap vermek için... hep birden derleyip toplayıcı ve sistemleştirici olan iki şey var: Din ve Felsefe...

Din ne yapar?

İki şey:

1- Genel meselelere cevap verir: Mesela özvarlık nedir? denince, Din: Doğa ve İnsan güçlerinin dışında ve üstünde var olan **Ruh**'tur, der. Geri kalan her şey yalan...

2- Bilim araştırmasına yöntem verir: İki örnek alalım:

a) Din: “Her şeyin sebebi ruh (Allah)’tır” der.

Güneş niçin doğar ve batar?

Çünkü Allah yeryüzünü aydınlatmak veya karartmak ister.

Yıldızlar geceleyin nasıl meydana çıkar?

Akşamüstü binbir melaike, birer zeytinyağı kandiline benze-

yen fanusları teker teker Cennetten çıkarıp getirir ve gök tavanına çivilerler...

Din bunu söylediği zaman, biz günün, gecenin, yıldızların ne olduğunu anladık mı?

Hayır.

Anlamak için ne yapmalı?

Teleskoplarımızı gökyüzüne çevirip olan biteni gözetmeli. O zaman anlarız ki gündüz ve gece dünyanın kendi etrafında dönmesindendir. Ve yıldızlar, gece de, gündüz de gökyüzünde vardılar; yalnız gündüzün bize görünmeyişleri, fazla güneş ışığında gözlerimizin kamaşmasındandır, yoksa Cennete gitmiş olmalarından değil...

b) Din: “Dünyada her şey hareketsizdir” der.

Bu evren kurulduğu günden beri ne ise odur. Değişiklik ancak **Kıyamet** gününde belli olabilir. Vb... Bu yüzden bir gün bir bilgin dünyanın döndüğünü ispat ettiği için, aklını Şeytan sarmış diye, ateşte yakılmak istenir.

Bugünkü insan bilgisiyle bu kadar taban tabana zıt düşen Din düşünceleri nasıl ve niçin meydana çıktı? Bugün niçin yavaş yavaş gülünç oluyor ve topu atıyorlar?

I- Dinin Doğuşu ve Büyüyüşü

İlk insan toplumundan bugüne kadar Din’i arayalım.

1- İlk Komünizmde

Biri çalışan, ötekisi çalıştıran sınıf yok. İnsanlar ruh diye bir şey bilmiyor, hiçbir güce tapınmıyorlar. Değil kendi vücutlarından ayrı bir ruh farz etsinler; kendi vücutlarını bile taştan, ağaçtan ayırt etmiyorlar. **Din Yok!**

2- Ululu Toplumda

Aletler çoğalıp ürün arttıkça, pek çok insan gene çalışmakla, birkaç kişi de toplumun yönetim işleriyle uğraşır oldular. Eskiden yalnız yönetimle kimse uğraşamazdı. Çünkü o kimseyi besleyecek fazla ürün yoktu. Gitgide bu yönetenler toplumda her şeyi önceden hazırlamayı, plan kurmayı o kadar ileri götürdüler ki, böyle idareciler olmazsa toplum da yaşayamaz zannedilmeye başlandı. Bu idarecilere **Ulu** denildi. Artık o zamandan sonra, toplumda iki çeşit insan vardı:

1- Bir kısım azlık hep düzenler ve emreder. Onların fikri alınmadan hiçbir iş yapılmaz. Herkes onların gösterdiği yoldan gider. Bunlar Ulu'durlar ve toplumun **Canı** gibidirler. Ulu olmazsa toplum ölü olur, sanılır.

2- Geri kalan bütün bireyler, Ulu'nun gösterdiği yolda, hiç düşünmeden, bir makine gibi sadece çalışırlar. Bu düşünmeyip çalışan bireylerden birisi, beşi, onu ölse, toplum olduğu gibi kalır. Fakat Ulu yok olurse, toplumun idaresi bozulur, dağılır. Bunu gören insanlar, artık Ulu'yu toplumun **Canı**, ruhu; öteki bireyleri de cansız birer **Madde** sayarlar. Böylece toplum ikiye parçalanmıştır.

Şimdi insanın bir huyunu hatırlayalım: İnsan öyle bir yaratıktır ki, kendisini nasıl bulursa bütün evreni de öyle bilir. Mesele; ben üzüntülü iken, dünya bana zindan gelir; o sırada yağmur yağsa zannederim ki doğa benim kederimle ağlıyor. Ben sevinçli isem, artık dağlar taşlar yüzüme gülüyormuş gibi görünürler. Yani insan, kafasında olanı evrene de yayar.

İşte toplumda insanlar bir **Ulu** (Can: Ruh), bir de bayağı **Birey** (Madde) diye iki ayrı çeşitle gözükmeye başlar başlamaz, insan bu görüşünü taşlara, ağaçlara da yayar. Toplumun varlığında nasıl bir ruh ve bir madde ayrılıyorsa; insanın, taşın, ağacın da mutlaka bir görünen maddesi; bir de bu maddeyi idare eden canı, ruhu vardır, farz olunur.

İşte bu söylediklerimize göre, gerçekten, Ululu toplumlarda iki din vardır:

a- Atalara Tapma

Ulu, toplumun idareci canıdır. Toplum ve taş gibi, insanın da bir vücudu (maddesi), bir de canı olacak. Ulu yaşarken çok güçlü bir adam. Öldükten sonra da, Ulu'nun canı bedeninden ayrılır, ama bu can kaybolmaz. Arada sırada belki de eski bedenini ziyaretete gelir ve toplumdan çok uzaklara gitmez. Şu halde, bu Ulu canı kızdırmamalı, bilakis ona sağlığındaki gibi hürmet etmeli, ibadet etmeli ki, Ulu'nun canı bizi idare etmekte devam etsin. O zaman aileler ölen atalarını evlerinde gömerler ve ona tapınmaya başlarlar: Ataya Tapınma.

b- Cancılık (Animizm)

Ululu toplumlardaki dinin bir şekli de, bugün bizim cansız dediğimiz dağları taşları insanın kendisi gibi canlı saymasıdır.

İşte insanlarda ilk din fikri böylece, toplumdaki insanların ikkiye bölünmesiyle doğar.

3- Çok Allahlılık

Zamanla her kabile ve aşiretin tapındığı bir **Put**'u olur. Kabileler arasında ilişkiler (mücadeleler, eşya değiş-tokuşları) arttıkça, eşya ve insanlarla birlikte Allahlar da değiş-tokuş edilmeye başlarlar. Göçebe oymakların değiş-tokuş ilişkileri, önce rastgele ve gelgeç iken, gitgide belli noktalarda toplaşır. Bu kabile alışveriş ve değiş-tokuşlarının biriktikleri yerlere **Pazar** denir. Pazarlar geçici olur, **Panayır** adını alır; yahut daimi uğrak haline gelir, o zaman **Medine** (Site: Kent) haline girerler. Eski zamanlarda oldukça ileri ticaret yollarının uğraklarında böyle birer Medine kuruldu. Bu Medineye sahip olan kabileler, çok kere alışverişlerini orada yapmaya mecbur olan öteki kabilelerden daha güçlüdürler. Güçlü oymak öteki oymakları yendikçe, onların Allahları olan Putları birer birer esir alır ve Medineye (Siteye: Kente) getirir. Eski Romalılar, yendikleri kavimlerin Allahlarını, kendilerine bir fenalıkları dokunmasın diye, **Panteon** denilen **Kâbe**'lerinde

toplardı. Allahlar toplandıkça çoğalırlar. Bu şekilde, eskiden her oymağın bir tek Putu varken, şimdi aynı Medinenin (Site-nin) etrafında toplanan birçok oymağın birden taptığı birçok Put Kâbe'yi doldurur. Böylece doğan dine: **Çok Allahlı Din** denildi.

4- Tek Allahlılık

Bir oymak güçlendi, birçok öteki oymakları yendi (savaşla yahut alışverişle; eskiden bu ikisi birdi) demek; yenen oymak yenilen dağınık oymakları etrafında topladı, onlara kumanda eden Ulular da yenen oymağın Ulu'suna tabi oldu, demektir. Bu bütün oymak Ulu'larının üstünde olan Ulu'ya **Hakan-Han (İmparator-Kral)** denildi. Böylece, toplumda her şeyin ve herkesin Ulu'su ve sahibi olan müstebit [zorba] büyük krallıklar doğdu. Aynı şey Allahlar için de oldu: Ulu'su Han ve Hakan olan oymağın Allah'ı da, yavaş yavaş öteki Allahların hakani, kralı oldu. Babil Medeniyeti'nde, önce hepsi eşit birçok başka Allahlar varken, Babil Medinesi (Sitesi) bütün öteki Medineleri (Sitele-ri) geçtikten sonra, Babil'in Allah'ı (tıpkı Babil'in Ulu'su gibi) bütün öteki Allahların da Allah'ı oldu. Böylece, nasıl Hakanın altında birçok Hanlar var idiyse, öylece baş Allah'ın aşağısında ikinci, üçüncü vb. derecede ufak Allahlar oldu. Demek ki, çok Allahlar içinde gittikçe bir tek Allah sivrildi.

Büyük Hakanlıklar kuruldukça, eskiden dağınık olan kavimler arasında, şimdi alışveriş ve eşya değiş-tokuşları daha geniş ve düzenli oldu. O zamana kadar her şeyi Hakan emrederken, yavaş yavaş Hakan da emirlerini bu artan Bezirgân alışverişlerine uygun düşürmeye uğraşır oldu. Çünkü, böyle büyük bir Hakanlığın yönetimi için para, para için de Bezirganlık birebirdi. Şu halde, eskiden toplumda **Mutlak Hâkim** [Egemen] Hakan iken, Bezirgânlık ilerledikçe, Hakanın hükümlerine de egemen olan bir alışveriş kanunu çıktı. Buna **Fiyat** (Arz ve Talep) kanunu da denilebilir.

Fiyat kanunu nedir?

Gözle görülmez, elle tutulmaz, fakat toplumun her yerinde ha-

zır ve nazır, “kara gecede, kara taş üstünde gezen kara karıncayı bilir” bir güçtür fiyat. İnsanların alışveriş ilişkilerinden çıkar, ama hiçbir insan, hatta Hakan ve İmparatorlar bile, toplum içinde fiyatı istediği şekle sokamaz. Hâlbuki, fiyatlar birden bire düşer veya çıkarsalar, Padişahın hazinesi altüst olur; tabî, hazinesi gidince, Padişah da altüst olur. Demek artık, Fiyat Kanunu, toplum ve Hakanlara da egemen. Eskiden toplumda Ulular ve Hakanlar egemendi.

Onun için, eskiden insanların Allahları da Uluları gibi saçlı sakallı, hovardalık hatta gulamperestlik [oğlancılık] eder, gözle görülür, elle tutulur nesnelerdi. Şimdi Fiyat egemen. Fiyat ise her yerde var, fakat gözle görülmez bir güç... İşte o zaman, bakıyoruz: Kâbe’deki Allahlardan da üstün, **Kaza** ve **Kader-Talih** Allahları var, denilmeye başlıyor. Medine’nin [Sitenin, Mekke Sitesinin] Kâbe’sinde 360 put vardı. Bunların birkaç tanesi en büyüktü. Medine’nin [Mekke Sitesinin] Şam ve Hindistan’la olan ticareti çok ilerlediği zaman, Kureyş Kabilesi’nin özbeöz bezirgânlarından en büyüğü **Muhammed** çıktı: Allah, bu Kâbe putları gibi gözle görülür ve birçok değil, gözle görülmez ve bir tektir, dedi. Öteki bezirgânlar derhal onunla el ele verdiler ve en mükemmel ticaret dini olan Müslümanlık doğdu.

5- Som Dinler

Şimdi, bu tek ve mutlak Allahlı dinlere, mesela Müslümanlığa bakalım: Allah bütün evrenin sultanıdır. Sultan (Hakan-Padişah) toplumda neyse, Allah da evrende odur. Yani, her şeye kadir ve sahip, her emri “Kanun-u ilahi” olan Allah’tır. Padişahın askerleri, Allah’ın melaikeleri var; Padişahın zindanı, Allah’ın cehennemi var; Padişahın harem bahçeleri, Allah’ın cenneti var; Padişahın sarayında cariye kız ve oğlanlar, Allah’ın cennetinde de huri ve gılmanlar var; Padişahın vezirleri, Allah’ın da dört büyük Bakanı var:

- 1) **Azrail:** Can alır (Harbiye Nazırı-Savaş Bakanı);
- 2) **Cebrail:** Haber uçurur (Dışişleri ve Ulaştırma Bakanı);

3) **Mikail:** Yağmur, ekin vb.ne bakar (Ekonomi, Tarım Bakanı);

4) **İsrafil:** Mahşer gününde Sur (boru) çalar (Adalet Bakanı), vb...

Özetle, Müslümanlıkta (Tek Allahlı Dinde) Padişah ve Allah birbirinin tıpatıp aynıdır. Ondan önceki dinlerde (Çok Allahlı Ataya Tapma'da) böyle bir Allah yoktu. İnsanların kafasında, padişaha benzeyen Allah, ancak yeryüzünde büyük padişahlıklar (Babil'de Nemrut, Mısır'da Firavun), müstebit [zorba] krallar teşekkül ettikten sonra meydana geldi. Yeryüzünde, Allah olan hükümdarları gören insan, ondan sonra evrene de böyle kudretli bir hakanın (Allah'ın) egemen olacağını ortalığa yaydı.

Osmanlı Sultanına “**Zillü Allah-ı Fil Erz**” yani “**Allah'ın Yeryüzündeki Gölgesi**” denirdi. Malum; bir şeyin önce kendisi, sonra gölgesi meydana çıkar. Hâlbuki, bugün herkesin bildiği Tarihe bakarsak, orada önce tek Allah'ı değil, müstebit [zorba] kralları görüyoruz. Ve ancak bu büyük krallıklar kurulduktan sonradır ki, Allah meydana çıkıyor. Onun için, gölge olan Padişah değil, Allah'tır ve hiç yanılmadan diyebiliriz ki, Allah: “**Padişahın Gökyüzündeki Gölgesidir**”.

Eğer gökyüzünü bir aynaya benzetirsek, Allah ve din düşünceleri, yeryüzünde olan bitenlerin bu ayna içinde yansıyan hayallerine benzetilebilir. O kadar benzetilebilir ki, yeryüzünde ne varsa, hatta sınıfların dövüşü bile, olduğu gibi gökyüzü aynasında gözüktür. Biliyoruz; dinin çıktığı toplum sınıflı toplumdur. Yeryüzünde padişah ve askerleri, isyan eden mazlum, fakir halkları ezerler; gökyüzünde Allah melaikeleriyle birlikte şeytanları kovarlar. Fakat yer Allahları nasıl mazlum insanları tüketemezlerse, tıpkı öylece, gök sultanı da şeytanları kıyamete dek bir türlü yok edemez. Şeytanlar da, gökyüzünün sosyalistleri gibi, bir türlü ele avuca sığmazlar.

II- Dinin Durumu

Bugün kapitalist toplum içindeyiz. Kapitalizmin başlıca iki temel sınıfı vardır:

- 1- İşveren
- 2- İşçi...

1- Kapitalist Sınıfı Açısından Dinin Durumu

Kapitalist Sınıfı’nın geçimi sermayesi sayesinde. Sermayenin üç özelliği vardır:

a- Fiyat (arz ve talep) yasasının oyuncağı olmak. Örgütsüz kapitalist düzeni, insan bilincinin hükmedemediği kör ve kendiliğinden hareket eden kanunlara bağlıdır. Bugün milyarder olan Kroyker, yarın elde tabanca intihar eden bir müflistir. Softanın ağzında kaza ve kader neyse, burjuvanın ağzında şans ve talih odur.

b- Maddi işle ilgisizliği onu hurafelere inanmaya sevk eder. Önceleri Kapitalist girişken iken, az çok üretimle ilgilidir. Sonraları, hisse senetli şirketler kurulunca, sermaye bütünü “ismi var, cismi yok” bir kıymet, bir senet haline girer. Artık kapitalist için, ne sermayede, ne de üretimde maddi hiçbir yön kalmamıştır. Ona, nereye yatırıldığını, ne şekilde ve işte olduğunu asla bilmediği sermayesi sayesinde, hiç terlemeden sanki havadan bir kâr gelir.

O zaman, kumar oynayan bir sefih veya gökten yağan kudret helvasıyla geçinin “Ben-i İsrail” gibi, topluma gizli güçlerin ve şansın egemen olduğuna, maddenin hiç de önemi bulunmadığına inanır. İşte bu iki vasıf [nitelik] kapitalisti “batıl itikatlara” bal gibi inanmaya hazırlar.

c- Çalıştırıp soyma (sömürme): Yukarıdaki sebeplerle Allah’a inanç eğilimi kazanan işveren, yaptığı sömürme yüzünden, bu inancı çıkarlarına da uygun görür. İşçi Sınıfını, “her felaket ve zenginlik Allah’tan gelir, sermaye zemzemle yıkanmıştır” fikrine

inandırmak için, önce kendisi Allah’a inanır görünmelidir. **“Din kitlelerin afyonudur”** (Marks). Onun için, en laik geçinen burjuvalar bile, ilk fırsatta dini halk diliyle yaymaya bakar.

2- İşçi Sınıfı Açısından Dinin Durumu

İşçi Sınıfı’nın geçimiyse işgücü sayesinde. Kapitalizmde bu geçim tarzının üç gereği, işveren için olanın tam zıddıdır:

a- Maddi iş işçiyi maddeci yapar. Fabrika bir makine sistemidir. Makine, her parçası santimi santimine insan elinden çıkmış, her hareketi ve gördüğü iş ölçülü, sonucu önceden hesaplı bir cihazdır. İşçi makineye istediği işi, istediği kadar yaptırıp yaptırıp anlar ki, insanın işine Allah ve şeytan karışmıyor. İnsan usulünü bildi mi, her gücü (akarsuyu, büyü, yıldırım, vb.) kuzu gibi uslandırır ve emri altında kullanır. Köylü de, çağdaş aletlerden yoksun olduğu oranda, maddi üretimle uğraşır ama, henüz selin, fırtınanın, kuraklığın, yıldırımın, merhametsiz doğa güçlerinin zebunudur [tutsağıdır]. Onun için, makinenin her sırrını bilen işçi kadar, **“Gizli”** güçleri inkâr edemez.

b- Kör fiyat kanunlarının sebeplerini arar. Fabrikada her şeyin maddi bir sebebi olduğunu kavrayan işçinin, ücreti ve hayat şartları da kör fiyat kanunlarına, krizlere göre iner, çıkar. Fakat bu iniş çıkışların sebeplerini bulutlar arasında, talihte, Allah’ta aramaz. Allah’sa, Allah insana akıl vermiştir. Fabrikadan aldığı maddeci determinizm terbiyesiyle, başına gelen her felaketi bu toplumun iç zembereklerinde arar ve bulur. Allah’a bahane bulmaz. İdealist saçmalara bakmaz.

c- Sömürülme: Yukarıdaki iki sebeple, sosyal dertlerinin maddeci sebeplerini araştırarak yetenekte olan İşçi Sınıfı, uğradığı sömürü yüzünden, bu sebepleri olduğu gibi görmeyi ve kökünden silmeyi çıkarlarına uygun görür. Onun için, proletarya, Dini ağrı dindirici bir ilaç sayar. O acı kesen ilaca köylüden az muhtaç olur.

Kapitalizm ilerledikçe kapitalist sınıfı gittikçe azalır; İşçi Sı-

nıfıysa tam tersine, bütün öteki sınıfların aşınmalarına karşılık artar. Şu halde, her gün biraz daha Allahçı sınıflar tükenir ve demir gibi maddeci İşçi Sınıfı çoğalır. Başka bir deyimle, dinin temelleri aşınır. Din erimeye yüz tutar. “Yağı tükenen kandil gibi” yavaş yavaş söner.

Bugün, isteyelim istemeyelim, dindar olalım olmayalım; Din’e bağılıkların her yerde gevşediğini görmemezlikten gelemiyoruz. Din ihtiyacı, en çok fakir ve geri ülkelerin ezilen halk yığınlarında kalmıştır. Halk yığınları Din’e dört elle sarılmakta haklıdırlar. Çünkü hayatın binbir sancısına katlanmak için, **Din** tesellisinden daha kolay bulunur ilaç yoktur.

Zaten Marks da Din’i afyona benzetirken, onun sancıları dindirme hassasını düşünerek o sözü kullanmıştır. Hekim nasıl ağır kanser, enfarktüs hastalıklarında afyondan, morfinden başka ağrı kesici kahraman ilaç bulamıyorsa, tıpkı öyle, halk da hayatın ve sömürülerin dayanılmaz öldürücü ağrılarına dayanabilmek için, ayakta durabilmek için, yaşamaya katlanabilmek için: kahramanca bir kutsallık taşıyan Din’den medet ummaktadır.

Afyonu hekimce kullanmak başka, afyonkeşçe kullanmak başka şeydir. Bilimce kullanılan morfin, bir kalp hastasını ağrıyla ölmekten kurtarır. Morfinmanca, afyonkeşçe kullanılan morfin, sağlam insana bir süre yapma bir keyif verdikten sonra, bağımlılık ve hastalık haline gelir, insanı en sefilce duyulan sancılarla en sonunda öldürür.

Üst Sınıfların dinciliği, sağlam bir milleti afyonkeş yapıp uyuşturmak, rahatça sömürmek için kurulmuş bir tuzaktır. 19’uncu Yüzyıl’da Çin pazarlarını sermaye çapuluna açmak isteyen Batı kapitalistleri, “**Afyon Savaşı**” denilen alçakça bir saldırı yaptılar. Yendikleri Çinlilere zorla afyon satarak, hileyle afyon kullandırarak, yüz milyonlarca insanı afyonkeş, esrarkeş durumuna soktular. Sonra, ezdikleri, hasta ettikleri Çinlilerin karşısına geçip onların afyonkeşlikleri ile alay ettiler. Bugün farmason efendilerle abdest görmemiş beylerin Din Ticaretleri, tıpkı Av-

rupalıların Çinlilere afyon satışlarına benzer. Alçakça bir saldırı, kallesçe bir halk düşmanlığıdır.

İşçi Sınıfı; ne halk düşmanıdır, ne de din düşmanıdır. Kendisi halktır. Halkın, ağır yüklere dayanabilmek için başvurduğu, hayatın her türlü kahrına ve sillesine karşı tutunduğu kutsal ve samimi, içten gelen, temiz **Din Duygularına** en büyük saygıyı besler. Pek iyi bilir ki, insanoğlu hayatta felakete uğradıkça, mutsuz kaldıkça son tesellisi olan Din'e sarılmaktan kendisini alamayacaktır. Böylece acı duymuş namuslu dindarlara en yürekten anlayış ve yakınlık duymaktadır.

İşçi Sınıfının dünya görüşü, Evren Kavrayışı olan Marksizm de, Din karşısında İşçi Sınıfından, köylü ve halk yığınlarından ilham alır. Onların iç sıkıntılarına ortak olur. Gericilerin, tutucuların halkı sömürüp köleleştirmek için yaptıkları din bezirgânlığına son verecek biricik şeyin, halkı sıkıntıdan, sömürüden ve kölelikten kurtarmak olduğunu iyi bilir. Sahici dindar adama yerden göğe dek sevgi ve saygı besler. Yalancı din tüccarlarının maskelerini düşürmek için açıklama ve çözümler yapar.

C- Toplum

I- Toplum Nedir?

Toplum, ilk bakınca, göze bir insan kümelenmesi gibi gözükür. Fakat:

1- Toplum dediğimiz kümede üç şey vardır: İnsan, nesne, düşünce... İnsanla fikrin sırf topluma bağlı olduğu bellidir.

Toplum nesnesi deyince ne anlıyoruz?

Üç şey:

a) **Üretim Araçları:** Çekiç, orak, dürbün, makine gibi insanın doğadan parça koparmasında ve bu kopardığı parçaların insana faydalı olacak biçimde şeklini değiştirmesinde kullandığı şeylerdir.

b) **Tüketim Araçları:** İnsanın yaşaması için, üretimin ihtiyaçları için sarf ettiği, tükettiği; yiyecek, giyecek, ısınacak, barınacak, ilk ve hammadde gibi şeylerdir.

c) **Dağıtım Araçları:** Üretim ve tüketimin arasında; otomobil, vapur, yol gibi aletleri yahut ürünleri bir yerden başka bir yere dağıtmaya yarayan şeyler. Ulaşım araçları da bu araya girer.

Bu üç türlü **Nesne** ancak toplum içinde, insan işine yaradıkları için “**Toplum Nesnesi**”dirler. Toplum ve **Gördükleri İş** dı-

şında kalır kalmaz, toplum nesnesi olmaktan çıkarlar. Mesela: dağ başında kalmış bir çekiç yahut dürbün, denizin dibine batmış bir gemi, yerin altında unutulmuş bir eski zaman şehri toplum nesnesi değildirler.

Düşünceler: İnsanlar arasında iki çeşit ilişki vardır:

a) Maddi ilişki: İş (Üretim, yani nesnelerin faydalı olacak surette biçimini değiştirme) ilişkileri;

b) Manevi ilişki: Duygu + düşünce + dilekle olur. Bu çeşit ilişkilere bir kelime ile “**Düşünce İlişkileri**” denir. İşte bu manevi ilişkilere yarayan şey Düşüncedir.

2- Toplum gerçek bir kümedir: İki türlü küme tanıyoruz:

a) Uydurma Küme: Mesela binlerce ağacı kesip bir meydana yığalım. Bu bir ağaç kümesidir. Fakat uydurma bir kümedir. Gene mesela bir memleketteki bütün 15 yaşındaki kızları bir meydana toplayalım. Bu bir kız kümesidir, ama uydurma bir kümedir.

Niçin?

Çünkü bu ağaçların, bu kızların aralarında hiçbir ilişki yoktur. Onları bir araya getiren, birtakım ilişkiler değil, biziz. Bu kümeleri biz uydurduk.

b) Gerçek Küme: Yukarıdaki ağaçlara, kesilmeden önceki orman halinde iken bakalım. Meydana koyduğumuz ağaçlardan birkaçını alsak, geri kalan ağaçlar ne büyür, ne küçülürler; oldukları gibi kalırlar. Hâlbuki ormandaki ağaçlardan bir kısmını kessek, geri kalan orman ağaçlarından bir kısmı, kesilen ağaçların gölgesinden kurtuldukları için, daha fazla büyümeye başlarlar. Bir başka kısmıysa, tam tersine, çok güneşten susuz kalır ve kururlar. Demek ki ormanın ağaçları birbirinden ayrı gözüktükleri halde, karşılıklı olarak ilişkidirler. Bir ağacın başına bir şey geldi mi, öteki ağaçlar bundan iyilik veya kötülük görürler. Onun için, ormandaki ağaç kümesine “gerçek küme” denir.

İşte toplumdaki insanlar da böyle gerçek bir kümedirler. Mey-

dandaki kızlardan birkaç kız ayırsak, geri kalan kızlar oldukları gibi kalırlar. Hâlbuki toplumdan bir örnek alalım: İstanbul'un trikotaj fabrikalarında çalışan genç kızları, bir gün fabrikalarından kaldırırsak, ne olur?

İki şey:

a) Kızları günde 8 liraya çalıştıran patronlar böyle ucuz işgücünden mahrum kalacakları için zarar ederler.

b) Yetişkin işçiler ise, o kadar ucuza işçi bulamayan patronlardan daha yüksek ücret alırlar. Onun için toplum uydurma değil, gerçek bir kümedir.

3- Öz ilişki iş ilişkisidir: Toplum gerçek bir kümedir. Çünkü insanlar arasında **devamlı + karşılıklı** ilişki vardır. Fakat bu ilişki nedir?

Yukarıda da söylediğimiz gibi, insan ilişkileri iki türdür:

- 1) Maddi, iş ilişkileri;
- 2) Manevi, düşünce ilişkileri...

Acaba bu iki çeşit ilişkiden hangisi öz ve ana ilişkidir de, ötekisini doğurur?

Şüphesiz iş ilişkisi.

Nasıl?

Bunu anlamak için örnekler verelim.

a) Bir fabrikanın işçileri birbirleriyle fikir ilişkilerinde bulunur ve tanışırlar. Fakat tanışma ve görüşmelerine sebep nedir? Fabrikada çalışmak zorunluluğu değil mi? Eğer bu fabrika işi olmazsa, yüzlerce insan bir araya gelmeyecek ve aralarında başka bir iş ilişkisi de yoksa, birbirleriyle tanışıp görüşemeyeceklerdi de.

b) Derebeylik zamanında her köylü tarlasının ürünüyle beslenir, davarının yünüyle giyinirdi. Dışarıdan ne bir şey satın alır, ne de bir şey satardı. Sadece ürünün yarısını, yahut üçte ikisini ağasına verirdi. Böyle bir köylü, ağasından ve köyünden, yani

iş ilişkisinde bulunduklarından başkasını tanımaz, dünya yıkılsa aldırılmazdı. Onun için, bir köyün dili, hiç ilişkide bulunmadığı uzak bir köyün diline tamamiyle uymazdı. Bugün bile, derebeylik olan Doğu illerimizde, arası 10 saati geçmeyen Palu'nun Zazacası Dersim'in Kürtçesi başka başka dillerdir. (Dil, manevi ilişki aracıdır).

Hâlbuki, bugün İstanbul'da çalışan tütün işçisini ele alalım. Onun işlediği tütün tâ Amerika'ya gider. Yani, işçi Amerika ile iş ilişkisinde bulunur. Amerika'da kriz çıkarsa, kazançlar azalır, tütün tüketimi azalır; Amerika Türkiye'den tütün almaz. Türk işçisi işsiz kalır. O zaman ister istemez Amerika'da ne olup bittiğini öğrenir ve tâ Amerika'yla bir çeşit düşünce ilişkisi yapar [kurar]. Kendi yağıyla kavrulan bir Dersimli köylü, bir gün iş bulmak için Amerika'ya gitse, köyüne 10 saat mesafedeki Palu'nun Zazacasını bilmediği halde, Amerika'da çalışırken onların dilini öğrenir.

c) Dünya yuvarlağı altı kıtadır. Ama insan fikri 16'ncı Yüzyıl'a kadar bunlardan yalnız üçünü biliyordu. Çünkü yalnız üçü (Avrupa, Asya ve Afrika) arasında maddi iş ilişkisi devamlı surette vardı. 15'inci Yüzyıl'ın sonuna kadar Eski Dünyada Amerika hakkında en küçük bir "fikir" bile yoktu. Hatta o kadar yoktu ki, gökyüzünün esrarı hakkında gözle görülmüş gibi bir yığın bilgiler okuyan "Peygamber"lerden biri olsun, burnu ucundaki Yeni Dünyayı rüyasında bile göremezdi. Hâlbuki **Hazreti Muhammed**: "Kisraların^[2] beyaz sarayları"nı Arap kavmine tasvir ve vaat ediyordu.

Niçin?

Çünkü Mekke'den kalkan Arap kervanları: Bizans ve Fars başkentlerinden geçiyorlardı. Arap gemileriye, Hind ve Çin'in ötesine gidemiyorlardı. 8'inci ve 9'uncu Yüzyıllarda Norveçliler tâ Kuzey Amerika sahillerine kadar bazen varıyorlardı. Fakat bu devamlı bir ticaret ve iş ilişkisinden çok, tesadüf gibiydi.

[2] Kisra: Sasani (İran) krallarına Arapçada verilen ad.

Vakta ki [ne zaman ki] Avrupa'da kapitalist ilişkiler arttı; Avrupa gemicileri yeni pazarlar aramaya çıktılar. Maddi işin (ticaretin) genişleyişi ister istemez insan düşüncesine yeni bir ülke kazandırdı: Amerika!.. Bugün Amerika ile hem düşünce, hem iş ilişkilerimiz sıkı fıkıdır. Eğer Amerika ile bütün iş, ticaret, ulaşım ilişkilerimiz kopuverse değil manevi ilişkilerimizin devam etmesi, belki Amerika kıtasının dünyadan kopup ayrıldığına inanmaya kalkışırız.

Bu örneklerden anlıyoruz ki, **Düşünce** ilişkilerini, **İş** ilişkileri doğurur. Şu halde toplumun iç zembereği ve öz bağı iş ilişkisidir. Onun için toplum belirli bir iş cihazıdır. (Rakı çeken imbik, bir cihazdır. Toplumu bir imbiğe benzetirsek ve imbik rakı yerine iş çıkarırsa, cihaz nereye kadar uzanırsa, toplum da oraya kadar vardır. Toplum ilişkileri ondan öteye gidemez.) Toplum, insanlarla belirli bir iş tarzı üstündeki en geniş ilişkilidir.

II- Toplum ve Birey

İnsan toplum içinde yaşar. Tek başına, toplum dışında birey yoktur. Bu belli: toplumsuz insan, insansız toplum olmaz. Fakat toplum ve birey diye iki şey vardır. Birey, bütün toplumun içinde bir tek insandır. Toplum; bütün (o bir kişinin dışındaki) insanlarla nesneler ve düşünceler toplamıdır. Bireyle toplum arasında muhakkak ki karşılıklı ilişkiler vardır. Bu ilişkilerin özünü anlamak için iki noktaya bakalım:

1- Birey mi Toplumu, Toplum mu Bireyi Yapar?

Biliyoruz ki bireyler topluma teker teker gelirler. Anasından doğan çocuk topluma ilk gelen bireyin tâ kendisidir. Bu yeni mîsafirin durumu şudur:

a) Topluma doğan birey yapayalnız gelmekle kalmaz; bomboş, hiçbir şeysiz gelir. Ayağında donu ne kadar yoksa, kafasında en ufak bir düşünce de o kadar yoktur.

b) Bu manen ve maddeten çırılçıplak ziyaretçinin karşısın-

daysa; milyonlarca insan, dağlar gibi yığılmış nesneler (binalar, makineler vb.), deryalar gibi yığılmış düşünceler (adetler, görenekler, terbiye, bilim, kitaplar) tıklım tıklım dopdolu.

Şimdi, bu kudretli toplumun himayesinden bir gün uzak kalsa, ölecek olan cılız bireycik, topluma egemendir, diyebilir miyiz?

İş bu kadarla da bitmez. Toplum bireye, dünyaya geldikten sonra değil, daha anasının rahmine düşerken bile egemendir. Birey ana rahmine eğer Avustralya kabilelerinden birinde düştüyse, **“Vahşi”**; Çat gölü etrafında düştüyse, **“Yamyam”**; Avrupa’da düştüyse, **“Medeni”** damgasını yiyecektir. Düştüğü rahim, Rockefeller’in gelinine aitse, birey muhakkak ki bir milyarder olur; rahim Parisli bankerin metresine aitse, anadan doğma bir Fransız vatanperveri olur; Bursalı fabrikatör Hacı B.’nin haremine aitse, yüzde doksan dokuz koyu Müslüman vatandaşımız olur; Çin Ku-li’sine aitse, beş yaşından itibaren fabrika ızgaralarında bir avuç pirinçlik ücretle zıbaran yırtıcı şeytan olur; sosyalist işçi arkadaş-a aitse, sosyalist bir genç adayı olarak hayata gözlerini açar...

Birey topluma geldi; istediği yere değil, anasının oturduğu saraya veya tekke izbesine girer. Ağzına ilk memeyi, kafasına ilk izleri ailesi dökecektir. Birey şunu veya bunu isteyemez, isteyebilmesi için yapabilmesi lazımdır. Her ne kadar Anayasa, “Her Türk hür doğar” derse de, ailesi Türk ise o da, Ortodoks ise o da, işçi ise o da, serseri ise o da kural olarak o olacaktır. Gelelim 7 yaşında; bireyimiz okul görecektir mutlulardansa, Milli Eğitim Bakanlığının izin verdiği kitaptan vatani kimin kurtardığını, millet uğruna ölmenin şerefiliğini ezberleyecek, sonra işçiye fabrika-ya, zenginse Galatasaray Lisesine girecektir.

20-25 yaşına kadar Basın Kanunu’nun müsaade ettiği “iki çocuk bir böcek” edebiyatı okuyacak, ruhun maddeden üstün ve çelişkisiz olduğunu, sınıfsız bir millet olan Türklüğün dünyadan üstün, eşsiz olduğunu ispat eden fikriyatı [ideolojiyi] öğrenecektir. Artık kafası ütülenmiştir. Bireyin hak ve geleceği besbelli olmuştur. Birey kurnaz bir banker, görenekçi bir köylü, parlak

bir asker, sönük bir işçi vb. yollarından birine, bir daha döne-
meyecek bir şekilde girmiştir. Bulunduğu toplumun bulunduğu
sınıfında rol oynayacak, düşünce şahlandıracaktır. Birey, kendini
ve çevresini eleştirme çağına eriştiği zaman, çok defa çıkarı eleş-
tirinin önüne geçer: O sınıf çıkarıdır.

Buraya kadar gördüğümüz birey, toplum deryasının içine
düşmüş bir süngere benzer. Süngerin içinde ne varsa, o deniz-
den gelmiştir. Bireyi bir sünger gibi sıkalım, içinden çıkan ve
benimdir dediği şey (din, ahlâk, adet, alışkanlıklar, bilim, görüş)
hepsi, içinde yaşadığı aile, çevre, okul, hayat, sınıftan gelme ve
dolmadır; konuştuğu dil, edindiği huy, taşıdığı fikir etrafından
kapmadır.

Onun için, toplumu birey değil, bireyi toplum yapar. Biz, bir
bireyin ne olduğunu; niçin İsa'ya değil de Muhammed'e inandığı-
nı; neden vatanperverlik öğütlerken, yetişkin işçi yerine gün-
deliği 5 liraya genç kız çalıştırdığını; niye katil veya müntehir^[3],
büyüklere itaatçı [boyun eğici] veya isyancı, ahretçi veya dünya-
cı olduğunu toplumda tuttuğu yere bakarak anlarız. Ve o zaman,
o bireyin şöyle olmayıp da böyle bulunuşunun sebebini görmüş
oluruz.

Bir de bunun tersini yapalım. Mesela 1908'den önceki istib-
dadı, padişahların zalim ruhuyla, İstiklal Dövüşünü [Bağımsızlık
Savaşı'nı] paşaların dehasıyla açıklamaya başlayalım. O zaman
bize sorarlar: Niçin 1908 tarihinden önce bugünkü paşalar ye-
tişmemiş? Padişahlar bunca zaman hüküm sürmek istemişlerse,
bugün sürmek istemiyorlar mı imiş?

Bir soru: Bazı büyük ve kudretli adamlar var. Bunlar, toplum-
da her bireyin oynayamadığı rolleri oynarlar. Bu, bazı bireylerin
topluma hükmettiğini göstermez mi?

Hayır.

Bunu anlamak için iki örnek alalım:

[3] Müntehir: İntihar eden, kendini öldüren.

a) Bir Kapitalist; fabrikasında binlerce işçiye iş verir. İşçiler bir grev yapsa, derhal valisinden polisine kadar hükümet memurları sokağa dökülür; ve gazeteler, grev teşvikçilerine ateş püskürürler. İş Kanunu Ticaret Odası'nda konuşulurken, fabrikatörümüzün raporu dinlenir. Sanayiye Teşvik Kanunu değiştirilmek istenirken, Ankara'ya delege giden ve Başbakan'dan istediği vaadi alan işverenimizdir. Vb., vb...

Acaba sermayedar birey niçin bu kadar güçlüdür?

Çünkü sermaye sahibidir.

Sermaye nedir?

Yıllarca çalışmış işçi ve köylülerin emeğinden alınarak biriktirilmiş bir sosyal güçtür. Nitekim Rusya'da işçiler isyan edip sermayeleri emekçi sınıfa mal eder etmez, bütün o kapitalist Gospodin'lere [Beyefendilere] sıçan deliği bin para oldu. Çünkü ellerinden sermaye denilen ve toplum ait olan güç alındı.

b) Bir Paşa; yüz binlerce kişilik orduları dağdan taştan aşarak düşman ordusuna saldırtıyor. Şehirler zapt ediyor, vatanlar kurtarıyor. Her birey bunu yapabilir mi?

İsterseniz hayır diyelim. Anadan doğma bireyin niçin işveren veya paşa olduğunu da aramayalım. Hatta paşanın kullandığı silahları, kumanda ettiği nefer ve subaycıkları, Allah gibi çamurdan falan mı yarattığını da sormayalım. Yalnız, bakalım paşa orduyu nasıl güdüyor?

Kıt'alardan gelen raporlar, istihbarat, paşanın emirlerini götüren telefonlar, emirberler, borazanlar, nihayet her askerin rütbe sırasına göre itaat ettiği mutlak bir disiplin var. Bu üç şey, paşamızın marifet ve icatları değil, yüzyıllardan beri toplumun biriktirdiği deneyim, yöntem ve araçların ürünüdür. Eğer bu üç şeyin birden ortadan kalktığını farz edersek; faraza asker isyan eder ve söz dinlemezse, ordu ve civarıyla olan bütün bağlar kopuverirse, paşamızın hali nice olur?

Paşamız dünyanın en yüksek, bilgiç, dahi kumandanı olsa bile, bağlantısız ve düzensiz bir orduyla, felaketinden başka neyi hazırlayabilir?

O halde, paşanın bireysel gücü sandığımız büyüklüğü nereden geliyor?

Örgüt gücünden.

Bu örgüt neye bağımlıdır?

İçinde yaşadığı toplumun gereklerine.

2- Bireyin Toplumda Hiç mi Rolü Yok?

Yukarıda dediğimizi daha iyi canlandırmak için, insanı deniz içindeki süngere benzetmiştik. Fakat elbet insan cansız ve etkisiz bir sünger parçası değildir. Toplum gibi, insanı da yapan, gördüğü iş ve geçimidir. Eğer bir toplumda insanların geçimleri ve çıkarları hep bir ise, yeni gelen bireyler de topluma zahmetsizce kaynaşır gider. Fakat toplumda; bir çalışanlar, bir de çalıştıranlar diye gördüğü işi, geçimi ve çıkarı ayrı ayrı olan birey kümeleri, sınıflar varsa, bireyin varlığı iki çeşit yol tutar:

a) Çalıştıran Sınıf'ın bireyleri, toplumdan aldıkları düşüncelerin gittikçe, sınıf çıkarlarına zıt olmadığını görür ve bu düşünceleri benimser güçlendirir. Burada bir “mide fesadı” yoktur.

b) Çalışan (mahkûm) sınıf bireyleri için mesele bambaşkadır:

i- İlk aldığı terbiye de üstün olan yönler, öğrendiği düşünceler önce hep egemen sınıfın egemen terbiye ve düşünceleridir. Çocukluğunda yuttuğu bu macunla kafası ağırlaşır. Çocuğun geçimi henüz ağzına dökülen hazır bulamaçlardır; onun için çocuk, hazırlanan düşünce taratorlarını da olduğu gibi yutmakta henüz bir sakınca görmez. Fakat hayata atılır atılmaz, geçimini hazırlap bulamaçla değil, kendi işiyle başarmaya başlar başlamaz, gördükleriyle bildiklerinin birbirini tutmadığını arpa boyu da olsa anlar. Ve bir zaman yuttuğu taratorlar şimdi midesini bozar.

ii- İçinde büyüdüğü sınıf zaten öteden beri, böyle kendilerine yutturulmuş egemen sınıf haşhaşlarıyla mideleri bozulanlar kümesidir. Sınıfının etkisi çocuğa belki daha küçükken haşhaş

yutmamayı az çok öğretir. O zaman, çalıştıranların çalışanlara yaptıkları tarator aşısı tutmaz olur. Toplum içinde çıkarları ve düşünceleri çatışan iki zıt sınıf karşı karşıya gelir.

Bu söylediklerimizi başka türlü düşünelim: Toplumda insanlar + fikirler + nesneler vardır. Fakat bu üçlüden yalnız birisi etkin ve canlıdır: **İnsan**... Düşünce havada değil, insanların kafasında. Nesneler kendiliklerinden değil, insanlar tarafından hareket ettirilir ve ürün yaratırlar. **Etkin** birey olmasa; ne düşünce, ne toplum nesnesi, ne de toplum olmaz. Toplumda en küçük bir kıvılcık ve kıymet ancak bireyler tarafından yapılır. Toplumda olan biten her şeyin yaratıcısı olan bireyler, acaba bu toplumu istedikleri yere, istedikleri gibi yürütemez, toplum içinde dilediklerini yapamazlar mı? İnsanın bir şeyi isteyişi malum. Bu isteyiş topluma etki eder mi?

Eder.

Bu etki mutlaka fertlerin istediği sonucu verir mi?

Buna cevap vermek için, evvelce gördüğümüz iki örneğe bakalım:

a) Sınıflı toplumda: Mesela: kapitalizmde, patron fazla kâr yapmak için, günde 12-14 saat çalıştırarak ha bire yığınla mal yığar. Fakat işçilere az ücret verdiği için, malına alıcı bulamaz, krizle fiyatlar müthiş düşer. Kâr bekleyen patron, zarar, hatta iflas eder. Alman Kayzeri Türkiye'den geçen Bağdat hattıyla Hind-i, Çin'i yutmak niyetiyle Birinci Evren Savaşı'na girdi. Ama Alman işçisi isyan bayrağını kaldırır kaldırmaz tacından tahtından oldu.

Niçin bireyler, sınıflar dileklerine tam kavuşamıyorlar, yahut bazen dileklerinin tam tersini buluyorlar?

Çünkü sınıflı toplumu bir arabaya benzetirsek, onu, bir sınıf sağa çekmek isterken, ötekisi sola sürükler. O zaman araba-toplum, ne sağa, ne sola, hiçbir sınıfın dilemediği başka bir yöne sürüklenir. Ancak sınıflardan birisi ötekisini felce uğrattığı za-

mandır ki, toplum arabasını bir müddet için olsun istediği tarafa sürebilir. Yani, toplumda sınıflar oldukça, adeta toplum bireylere egemendir.

b) Sınıfsız toplumda: Yüksek sosyalizmde sınıf yoktur; her birey, toplumun eşit haklı, ortak çıkarlı bir parçasıdır. Bütün işler bir merkezden kurulu saat gibi işler. Kimse; “Bu benim mülkumdür, kimse karışamaz” diyemez. Her şey herkesindir. Birinin çıkarı bir diğersinin zararına olamaz. Birinin dileğine ötekisi karşı koymak şöyle dursun, yardım eder. O zaman toplum arabasını sağa itersek sağa, sola itersek sola götürürüz. Araba tıkr tıkr peşimizden gelir. Bireyler arabanın peşinden değil...

Yani, sınıfsız toplumda bireyler topluma egemendir. Bireyler her zaman için toplumun motorudurlar. Fakat motorlar zıt yönde işletilirse, motor istenilmeyen yöne gider. Bir tek yönde işletilirse, motor dosdoğru istenilen yöne dümdüz gitmeye zorunludur. Çifte uskurlu denizyolları vapurlarının motorlarında da birer kafa olup da düşünseydiler, kendi kendilerine: “Acaba niçin birimiz sağa, birimiz sola pervane vururken, ne sağa ne sola gitmiyoruz? İkimizi de ileriye doğru sürükleyen güç motor gücümüzden başka bir ruh mudur ki?” diye belki düşünürler.

Bugün içinde yaşadığımız topluma bakınca, onda, hiç değişmez gibi gözüken bazı adetler, kurallar, fikirler görüyoruz. Avustralya’da, Güney Amerika’da yaşayışları hiç bizimkine benzemeyen toplumcuklar olduğunu biliriz. Bunlara kısaca “Vahşi” diyorlar. Fakat biz “Vahşi” miyiz ya?

Hayır. Şu halde belki de bazılarımız, o Vahşi insanları, ya Allah’ın hışmına uğramış, ya da içlerinden bizimkiler gibi “kafalı adam” yetiştiremeyecek kadar geri ve aşağılık bir ırk farz edebilirler.

Böyle düşünenlerimiz bu düşüncelerini muhakkak zenginlerden, kapitalistlerle arazi sahiplerinden kapmışlardır. Çünkü onlar zaten, kendi yaşadıkları toplumda bile, fakir köylüyle işçiye hor, aşağı, bayağı görmeye, işçi ve köylülerdeki bu aşağılığı, ya on-

ların “kafasız”lıklarından, ya da Allah’ın hışmından ileri geldi diye göstermeye zorunludurlar. İşçiler ise, zaten “Aşağı sınıf”tan olduğu için, öteki Vahşilerin ne olduklarını, nereden geldiklerini olduğu gibi aramaktan korkmazlar. İşçiler nasıl “kafasızlıklarından” aşağı kalmış değilseler, herhalde geri topluluklar da kafasızlıklarından geri kalmış olamayacaklardır.

Buraya geldik mi, insanlığın tarihini daha bir olduğu gibi araştırmaya başlarız. O zaman daha kolay hatırlarız: Şu bizim kapitalist toplumundan önce Türkiye’de bir Meşrutiyet kapitalizmi vardı. Meşrutiyet’ten önce, başka adet ve kanunlu derebeyi saltanatı vardı. Osmanlı saltanatından önce Türkler, oymak denilen kabile ve aşiretler halinde yaşarlardı. Bu ilkel kabilelerde, bugün bizim tüylerimizi ürpertecek şeyler olurdu. Mesela; baba ölünce oğul anasıyla evlenirdi. Şu halde bizim toplum da her zaman şimdiki gibi değilmiş. Biz de bir zamanlar “Vahşi” iken, git-tikçe değişmişiz... Acaba toplum, ilk günlerinden bugüne kadar hangi biçimlerden geçerek gelmiştir? Bunu bütünüyle anlamak ayrı konudur. Burada yalnız en göze çarpan değişikliklere bir alışmamış örnek vermekle yetinebiliriz. Örnek:

III- İlk Komünizm ve Anahanlık

Çağının toplumdur. Bilimin 19’uncu Yüzyıl’ın son zamanlarında meydana çıkardığı ilk insan toplumu: “**İlkel Sosyalizm**”-dir. İlkel Sosyalizm Toplumunda şu özellikleri görüyoruz:

Mülkiyet

Kişicil mülk, “şu senindir, bu benim” yok. Her şey herkesindir. Medeni bir insanın gözünü fal taşı gibi açtıran en “kıymetli” şeylerde ilk komünizm insanı hiçbir “kıymet” görmez. Mesela: İspanyollar Amerika’ya ayak bastıkları zaman, San Salvador Adası’nda rastladıkları “Vahşi”lerin boyunlarındaki altınları daha istemeden, vahşiler çıkarıp kendilerine veriyorlardı. Bu durumu bir tarihçi şöyle yazıyor:

“Yabaniler, İspanyolların altına olan açgözlü bakışlarını görünce, altın eşyalarını teklifle beraber, batıya doğru işaret ederek altının ileride çok olduğunu haber verirlerdi.”^[4]

Arada söylemiş olalım: Kapitalist medeniler, kendilerine her şeylerini veren bu “Vaşşi”leri sonra bire dek doğramışlardı.

Kişicil mülkiyetin bulunmadığı ilk toplumda, bireylere ait bir tek şey olduğu rivayet edilir: **Ad**... Her ilk komünistin “benimdir” diyebildiği yalnız adıdır. Ama bireye ait gibi görünen bu ad bile, gene topluluğundur. Birey kendi adına ömrü oldukça (kayd-ı hayatla) sahipti. Fakat ölür ölmez adı da topluluğa dönerdi.

Eşitlik

İlk komünizmde her şey herkesin olduğu gibi, her **İş** de herkese aitti. İnsanlar arasında çıkar ikiliği olmadığı için, böyle ikiliklerden çıkan zıtlıkları, insanın insanla çarpışmasını hafifletmeye yarayan **Kanun** adlı birtakım yasakları da yoktu. Her birey, toplumda aynı işi gören, aynı hakkı kazanan eşit bir yoldaş ve kardeşti. Kanun kelimesi bile bulunmayan bir toplumdaysa, bu kanunları uygulayacak **Baş**’ların, **Ulu**’ların yeri olmadığını söylemeye hacet var mı? İlk komünizmde yalnız bir yerde Baş görünürdü: Savaşta... Savaş bitince de, Baş gene ortadan kalkar, gene “Sen de sen, ben de ben” oluyordu.

Adalet

İlk komünizmde her insan bir başka insana eşittir. Kimse kimse seden üstün ve ayrıcalıklı olamaz. Demek toplulukta bir bireye yapılan kötülük, ancak o kötülüğü yapana da aynen yapmakla temizlenebilirdi. İşte bu sebepten, iki netice çıkıyordu:

- 1- Kısas,
- 2- Kan davası...

^[4] Mehmet Murat, Tarih-i Umumi, C: V, s. 341-342.

Kısas

Toplulukta bir bireye ne yapılmışsa, yapana da aynı şeyi yapmaktır. Başa baş, göze göz, dişe diş, cana can! Yani:

1) Eğer birisi birini öldürürse, öldürenin bir tek cezası vardır: Ölüm...

2) Birisi birinin bir uzvunu, vücudundan bir parçayı sakatladiysa, sakatlayanın da aynı uzvu sakatlanacaktır. Hatta, suçlu yakalandığı zaman, kıyası yapanlar, bizzat suçlunun en yakın akrabalarıydı.

Kan davası

Bir topluluktan bir birey, başka bir topluluğun bir bireyini öldürür veya yaralarsa, **Koruma** içgüdüleriyle **Eşitlilik** duygusu, saldırıya uğrayan topluluğun saldırandan aynen intikam almasını gerektirirdi. Onun için, vurulan topluluktan herhangi biri, vuran topluluktan herhangi birini vurmadıkça, rahat etmez ve vurduğu zaman da derin bir haz duyardı. Hâlâ bugün bile, bir Diyarbakırlı bir Dersimliyi vursa, bir Dersimli gider Diyarbakır'da hiçbir şeyden haberi olmayan birini vurur döner: İntikam alınmıştır.

Aile

Topluluğun içinde birkaç kişinin özel bir mülkü bulunmayınca, kadın + erkek + çocuk veya karı + koca + evlat diye ayrı bir varlığın da olması imkânsızdı. İlk Komünizmde topluluğun her bireyi birbirine eşitti. Demek ki kadın da erkek kadar eşit haklı bir toplumdaştı. Nasıl bir erkeğin bir başka erkekten üstünlüğü kabul edilmiyor idiyse, tıpkı öyle, bir erkeğin bir kadından üstün olabileceği düşüncesi de akla sığmıyordu. Çalışmak ve geçinmekte nasıl herkes eşit ve kardeş idiyse, erkeklik ve kadınlıkta da her birey eşit haklı idi. Ne bir erkek bir kadına aitti, ne de bir kadın bir erkeğin malıydı. Bütün topluluk tek bir aileydi.

Kavrayış ve Düşünceler

İnsanlar topluluğun içinde eşitler. Eşit insanların ruhunda; topluluk da doğanın içinde ancak eşit olabilirdi. Yani toplulukla doğa birbirinden farksız görünürdü. Her tek insan nasıl kendisini insan topluluğunun bütününden ayırt edemiyorsa, tıpkı öyle, insan toplulukları da kendilerini doğanın bütünlüğünden ayırt edemediler. Topluluk insanı; nasıl, yaptığı her kımıldayışta bir canlılık ve maksat güdüyorsa, tıpkı öyle, topluluk dışındaki doğa da, insan dışı bütün varlıklar da her hareketleriyle ister istemez ve dolayısıyla da maksatlı sayıldı.

Varlığı, yani insan topluluğu ile doğayı bir bütün olarak canlı ve amaçlı sayan görüşe ve evren anlayışına: **Animizm** adı veriliyor. İlkel Sosyalist Komunanın insanları bütün inançlarında ve düşüncelerinde **Animist** (Cancı) idiler. Ve toplulukta olduğu gibi, doğada da her olayın canlı bir maksatla yürüdüğünü kavrayan bir düşünce yolu tuttular. Sonradan sınıflı topluluk olan Medeniyet insanların düşünce metotlarına **Mantık** (Lojik) denildi. İlkel Komuna insanının Cancı biçimde işleyen düşünce metodu-na **Ön-Mantık** (Prelojik: Mantıköncesi) adı veriliyor.

İlkel Sosyalist Topluluğun bütün duygu, düşünce ve dilekleri gibi, gerek insancıl ve gerek insanüstü düşünceleri de, bizim bildiğimiz **Mantık** kurallarına göre işlemedi; **Ön-Mantık** kurallarına göre işledi. Toplumda hiçbir ayrıcalıklı kişinin bulunmadığı **Aşağı Barbarlık** için **Totem** öyle bir mantığın ürünüdür. Toplumda erkeğin sürü sahibi olmaya başlamasıyla beliren Babahan ayrıcalıklılığını türeten **Orta Barbarlık** Çağı için **Tabu** inançları da aynı mantığın ürünüdür. Bugün bizim mantığımıza sığmasa da, Ön-Mantığın işleyişine göre anlamlı ve normaldir.

İlkel Sosyalizm Komunasında her şey gibi Güzelsanat da **Ortak** idi. Ayrı ayrı dalları yoktu. Bir güzelsanat üçüzünün bütünlüğünü taşıyordu: **Şiir + Müzik + Dans...** Üçü bir arada vardı. Ve hep birden bütün Komuna Kandaşlarının katıldığı, herkesin işi ve göreviydi. İlkel Komunaya göre herkes topluluğun malı

olduğu gibi, gene herkes ancak toplulukta ve topluluk olarak hem şair, hem müzisyen, hem de dansçıydı. Falan şairdir, filan kişi müzisyendir gibi, sınıflı toplumun, bir bütün olan insanı parça parça ederek, yarattığı ruh bölümleri ve kültür dağınıklıkları İlkel Sosyalist Toplumda yoktu.

Kısaca özetlediğimiz İlkel Sosyalizm Komunasındaki tutumlarla, ondan sonra gelen ve zamanımıza dek uzayan **Sosyal Sınıflı** Medeniyet topluluklarındaki tutumlar, anlattığımız nedenlerle, hemen her yerde ve her zaman birbirleriyle taban tabana zıttırlar. Bugün 20'nci Yüzyıl ortasında sınıflı toplulukların içinde yüzükleri binbir zıtlıkları, çelişki ve çatışkılarını her insan gibi hepimiz az çok biliyoruz. Bunların ayrıntılarını burada tekrarlamak yersiz olur. Yalnız, yukarıda İlkel Komuna için yapılmış kısa özetler, sınıflı toplumların kavrayışları, düşünceleri, inançlarıyla karşılaştırılabilir. Bu işi herkes kendiliğinden ve kolayca yapabileceği için, ayrıca karşılaştırmaya bu satırlar zorlanmamalıdır.

